

NON ZER

Ahalegiñaren goramena

Bujanda . . . 3 gn.

Chileren eklipsea

Urrujulegi . . . 5 gn.

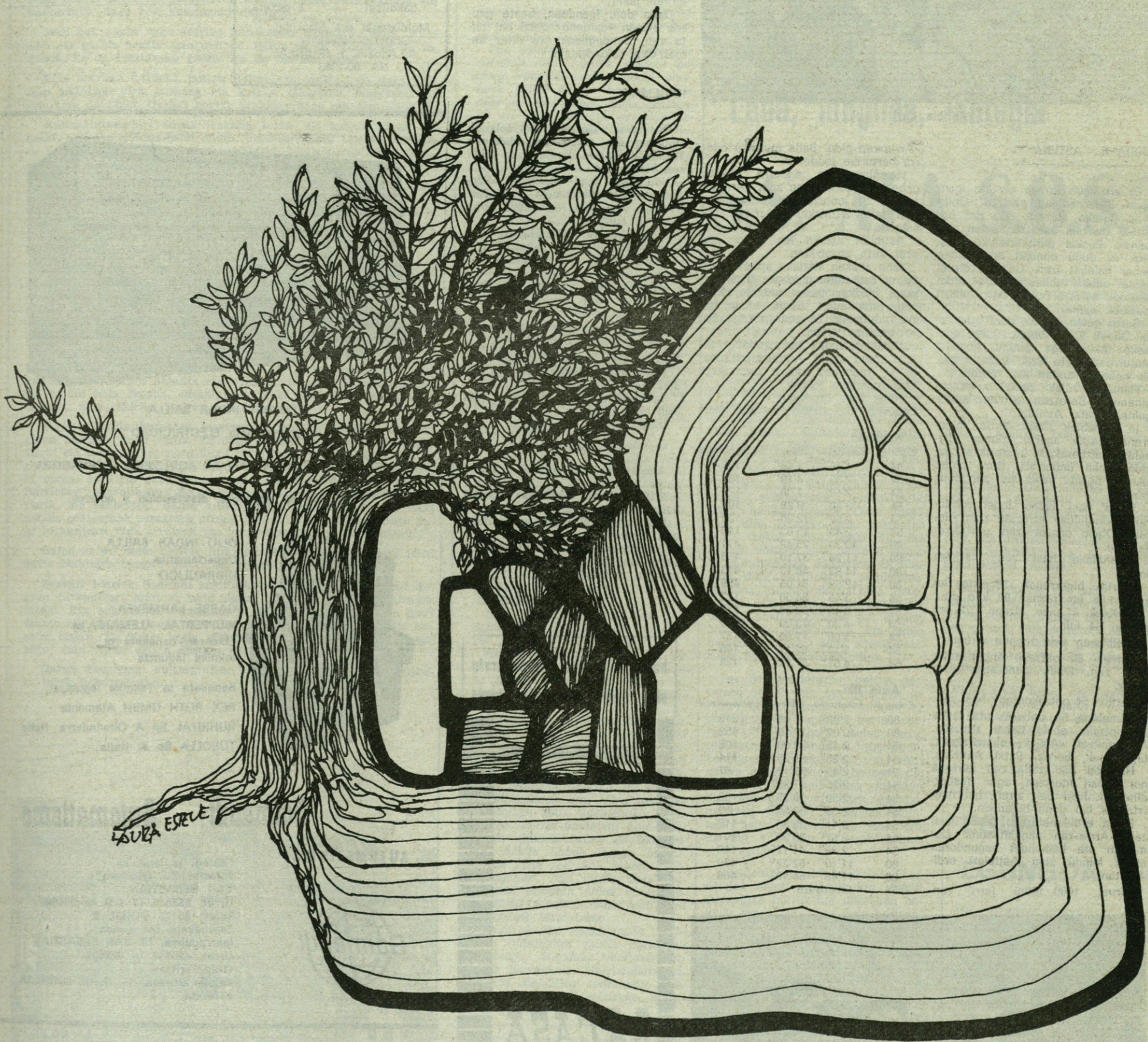
Utopiaren faseak

Azurmendi . . 6 gn.

zeruko ARGIA

BANAKOLA: OKENDO, 22 - DONOSTIA - TEL. 426666 - PREZIOA 8 PEZETA

UDABERRIA

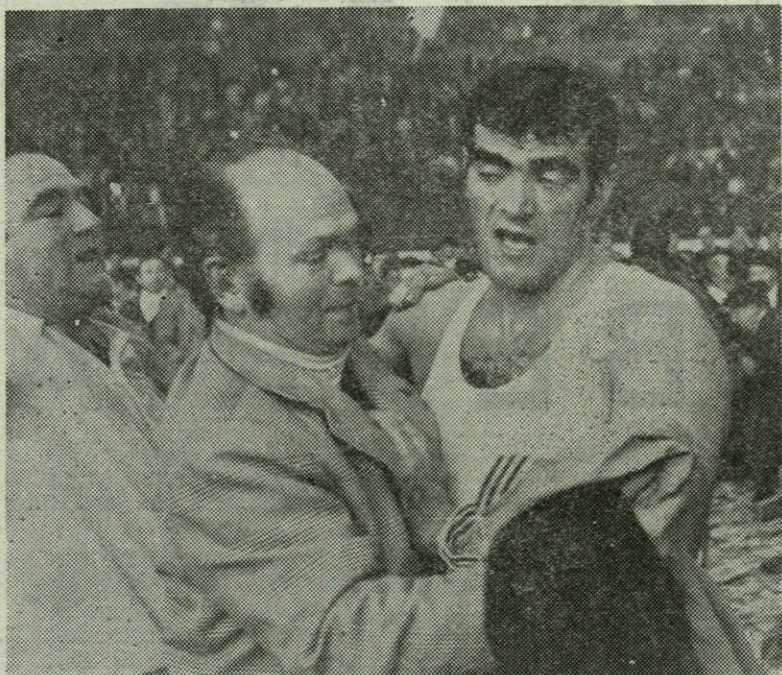
Bihotz-bihotzez maite dut lurra.
Magalean naukan ordeka
maite dut;
inguruan jolasean jeikika
lurra,
harrotuz eta apalduz mendi eta troka
eginez;
maite dut
bular eta lepo jostatu nakion
eskaintzen dizkidan

ama.
Bihotz-bihotzez maite dut lurra.
Itsasoz gordeatua dagoela
maite dut;
geografia batean zabalik
lurra
miloika giza-jenderentzat
zoru eta zeru delarik,
lanean gau eta egun
ama.

Bihotz bihotzez maite dut lurra.
Zuhaitz eta loreetan
maite dut,
fruituz eta ogiz datorkigu
lurra;
iturrietako ura eta hibaletako arrainak
eta abere taldeak ernarazten ditu guretzat.
Maite dut.

Gandiaga.

Haizkolaria, demazaleak

Astibia larri

ARRIA II - ASTIBIA

Ez zitzaigun erraza gertatu igandean Belodromoan sartzea. Ondo ordaindutako sarrera edo dei bereziko txartela eskatzen zuten atezainek. Euskal aldizkarietako idazleok ez dugu nonbait horretarako behar hainbat izen. Gezurra dirudi baina euskal jokoetan ere erdal idazleak harrera hobe dute euskal idazleok baino.

Sartu ginen, ordea, nola edo hala. Oiloak kotan bezala, goen gogoneko lekura igo ginen. Aurreko muturrean sartu ezik, behetik baino hobeto ikusten zen goltik.

Hamaikaterdiak ziren gu sartu ginen. Berotzen ari zen enbor gaineen Patxi Astibia.

la hamabiak ziren «Arria» bigarrena plazan agertu zenean. Bizpahiru haizkorakada besterik ez zituen eman enborrari. Gure ustez «Arria» berotu gabe hasi zen haizkoran.

Jokoa hasi baino lehen ohiturazko «angelus» errezatu zen. Aieteko Olano apaiza izan zen errezatzaile.

Berehalaxe hasi zen haizkora jokoa.

«Arria» bigarrenak, 28 urte, luzean 1,88 eta pixuan 95 kilo ditu. Astibia, 31 urte, ulzean 1,79 eta pixuan 84 kilo.

Astibiaren alde zegoen dirua. «Arria» 80 ontzako enborretatik hasi zen. Ondo pentsatua gure ustez.

Astibia 54 ontzakoetatik hasi zen. Hamabina 54 ontzako eta launa 80 ontzako ebaki behar zituzten. Aurrenekoak «Arria» ekarritakoak, bigarrenak, berriz, Patxi Astibia. Hasieran oso zaila zen aurrea nor zijoa igertzen, egur desberdinetatik hasi bait ziren, bai neurri eta bai gogor-bigunean. Baina erdi-lanetarako garbi ikusi zen «Arria»-ren nagusitasuna. Lau minutu eta hamabost segundoren aldea kendu zion Astibiari erdi-lanetan.

Dirua, 1000 - 100ni jarri zen.

«Arria»-ren alde. Bada ipurdiko ederra harturiko jenderik!

Hamalaugarren enborra bukatu gabe, utzi behar izan zion «Arria» lanari. 54 ontzako bi enbor eta erdi falta zitzaizkion «Arria»-ri bukatzeko.

Astibiari artean lan enbor eta erdi alfa zitzaizkion.

Jana zeukan «Ariak» apustu hau. Baina batpatean alderoka ilusi genuen mozkor baten antzera. Ezin zen zutik egon. Exeri, etzan, altxa... alferrik. Ez zen gehiago bere onetara etorri.

Nolabait, baina bukatzeko grazia izan zuen Patxi Astibia. Iraupenaren iraupenez irabazi zuen Astibia igandeko jokoa.

Hona bien markak: Enborrak Bakoitzeko Denera Haizkorakadak

Enborrak	Bakoitzeko	Denera	Haizkorakadak
54	1'46"	1'46"	105
54	2'33"	4'19"	128
54	2'49"	7'08"	124
54	2'20"	9'28"	108
54	2'52"	12'20"	129
54	2'43"	15'03"	116
80	10'39"	25'42"	411
80	11'28"	37'10"	438
80	11'03"	48'13"	413
80	12'52"	61'05"	459
54	3'45"	64'50"	122
54	3'40"	68'30"	125
54	4'30"	73'00"	135
54	5'05"	77'05"	137
54	5'12"	82'17"	146
54	4'57"	87'14"	128

Enborrak	Bakoitzeko	Denera	Haizkorakadak
80	7'08"	7'08"	348
80	10'07"	17'15"	452
54	2'45"	20'00"	108
54	2'25"	22'25"	114
54	2'45"	25'10"	97
54	2'25"	27'35"	113
54	2'50"	30'25"	98
54	2'30"	32'55"	99
54	2'41"	35'36"	119
54	2'57"	38'33"	101
54	2'39"	41'12"	110
80	11'10"	52'22"	430
80	11'48"	54'10"	406
54	Erretiratu		

Zer gertatu zen igandez?

Badaiteke leku itxia ez izatea hain egokia honelako jokoetarako, nahiz eta belodromoan leku haundia izan. Badaiteke jirabiran zegoen jendearen zigarroak eta arnasak onik ez egitea. Baina ez dugu uste lekuari aitzaki gehiegi bota dezaiokegunik.

Lan haundiegia hartu zituzten igandean Arriak eta Astibia eta egun gogorregiak ekarri zituen leizarrak.

Hau ez da haizkora jokoa, hau astakeria da. Okerragorik gerta zitekeen igandez. Izardi patsatan blai jardun zuen Astibia berak ere, izardi tantarik gabe, galtzak zearo lehorturik bukatu zuen.

«Arriak» ez zuen gerorako indarrak gordetzen jakin. Gaizki erakutsi zioten ala ez zuen esanik egiten jakin?

Dena den, igandean, beste gauzen artean «oxigeno» ontzi bat falta zen. Sendagileak ere alfer samar dira esku hutsik.

IDIDEMAK

Donostian: Goizean, haizkolaria Anotetan eta aratsaldean, ididemak Trinidad Plazan. Jende asko bildu zen bietan ere.

Usurbilgo Juan Bautista, «Santuenea», eta Asteasuko Joxe Txapartegi, «Izuru» ren idiak ziren elkarren aurka.

2.200 kiloko «Gaztelutxo» harriaz borrokatu behar zuten.

«Santuenea» 36 plaza egin zituen.

«Izuru» 30 plaza eta zinta bat.

—oOo—

Azkoitia: Goizean Lasarteko Telleriarena eta Ibarrako Izagirrenena lehian ziren «uztari bakarrea».

1.800 kiloko «Ipintza» harriaz jardun behar zuten.

Telleriaren idiak 22 plaza eta erdi egin zituen.

Izagirrenak, 18 plaza.

—oOo—

Arratsaldean idipareekin jokatu zuten.

2.100 kiloko «Sanders» harriaz ballatu behar zuten.

Izagirrenak 32 plaza egin zituen ordu erdian.

Telleriarenak 24 minutu eta 20 segundotarako hautsi zuen Izagirrenaren marka.

MUTIOZABAL

bazkari onaren zarpagarria
eta txarraren estalgarria

LA CASA
DEL CAFE

Juan Iriondo

San Marcial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

ZERUKO
ARGIA

Zuzendaria:
MIREN JONE AZURZA

ARISTEGIETA

Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoek argitaratua. (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada - IRUINEA).

Donostian: Okendo, 22
Tel. 41 95 88

ARPIDE SARIA:

Barruan 350 pezeta
Korreo batasunetako herrietan 400 pezeta
Atzerrietako beste herrietan 420 pezeta
Airez Aldez aurretik galdetu

Salmenta (ale bakoitza) 8 pezeta

Moldiztegia eta Idazkola:

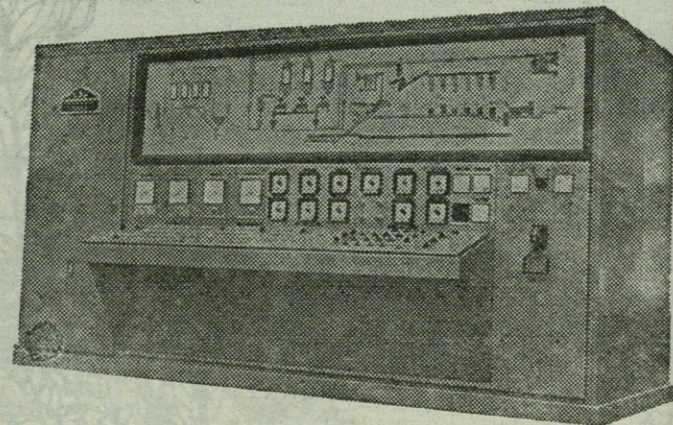
«Gráficas Navas»
A. Adoain, 1. IRUINEA
D. L.: NA. 80-1963

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

R
prostiza

ra
na
lo
in

na
ir
XX

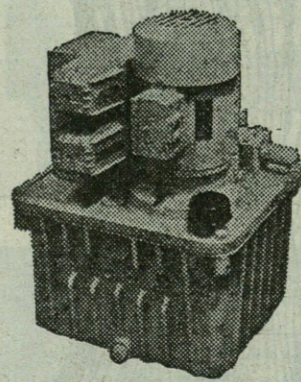

TXIMIST-INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

OLIO-INDAR SAILLA
Departamento
HIDRAULICO

GARBE - LAHMEYER
WUPPERTAL - ALEMANIA'ko
Etxearen banaketa ta
teknika laguntza

Banaketa ta Teknika laguntza:
REX - ROTH GMBH Alemania
RUHRITAI Sp A Olio-Indarra. Italia
TUROLLA Sp A. Italia

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:
Jolasokieta (Herrera)
SAN SEBASTIAN
Urrut. 353840 (7 ari) ta 351800
Telex. 36173 GOIME E
Erakusketa eta denda:
Iparraguirre, 15 - SAN SEBASTIAN
Urrut. 428082 ta 428625
Ordezkaritza:
Eulio Sordana, 18. Urrut. 229585-30
VITORIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10 - Urrutizkifia: 417751 - Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

Arria II alderoka

KULTURGINTZAN

Hizkuntza ez da txoko batean izkutatuturik edukitzeko ptxia. Ezta sukalde epelean bildurik daudenek, hitz jario gozoan, erabiltzeko bakarrik ere. Hizkuntzak plazara egin behar du. Hizkuntzak eskolara egin behar du. Hizkuntzak gizartearen harreman guztietara zabaldu eta hedatu behar du.

Aspaldiko ametsa eta oihua du hori: "euskara jalgi hadi plazara".

Gure sukaldeko euskarak kanpora atera behar du eta trebe eta lotsagabe antzera bazter guztietan sartu muturra. Literaturarako, arterako, politikarako, ekonomiarako eta jakintza maila guztietarako gai egin behar dugu.

Beti sukaldean dagoen hizkuntza beraxkatu, ahuldu eta azkenean hil egiten da. Beti sutondean dagoen gatuari gertatzen zaiona gertatzen zaio. Ganbarako, mandioko eta atariko haize hotzetan gogortzen da gatu.

Kulturaren alor guztietan erretzen den hizkuntza bakarrik sendotzen eta gogortzen da. Jakintza maila hotz hoietan egiten da artea bezain gogor eta gorostiarren antzera zimel. Beraxkaturik eta kuzkurturik dago beti sutondoan dagoena.

Hori bai, apain dago atariko lokatzetara irteten ez dena. Bitxi eder eta garbia bezala zain daiteke. Baina ez du bizirik, ez du indarrik. Ez da ezertarako gauza. Ez du inorako balio.

Etxe barruan dagoena jantziz dotore eta azalez leun dago. Kalean zikintzen dira jantziak eta kalean zakartzen, lakartzen eta zatartzen da azala. Orobat hortxe arnasberritzen eta egurasten da.

Kulturgintzan ari denak irakatsi behar dio kalera bidea. Ez, noski, betirako kalean geldidakin, indarberriturik lerro sukalde-
ra dadin baizik. Etxeko eta lagunarteko hitz-aspertuetan goxatu, oratu eta umotu behar du.

Baina kulturgintzan ari denak hizkuntza bortxatu egin behar du, zenbait aldiz murriztu eta beste batzuetan mentu berriak txertatu. Bere gisa dabilen hizkuntzak ez du bide zehatzik hartzen. Moztu beharreko adar asko botatzen du. Gehiegizko muskiltze eta altsumatze horrek ez dio beharrezko dituen beste zenbait adar botatzen uzten.

Kulturgintzan ari den aldizkariak bere gisa ematen ez dituen adar hoiak ernarazi behar dizkio. Eta hori kulturaren bide guztiak uxartuz bakarrik lortu daiteke. Aldizkari baten eginkizuna ez da etxeko hizkuntza soil soilik erabiltzea bitxi apain eta dotorea gordetzearren. Goragoko mailara paso behar du urratu behar duera urratuz eta murriztu behar duena murriztuz.

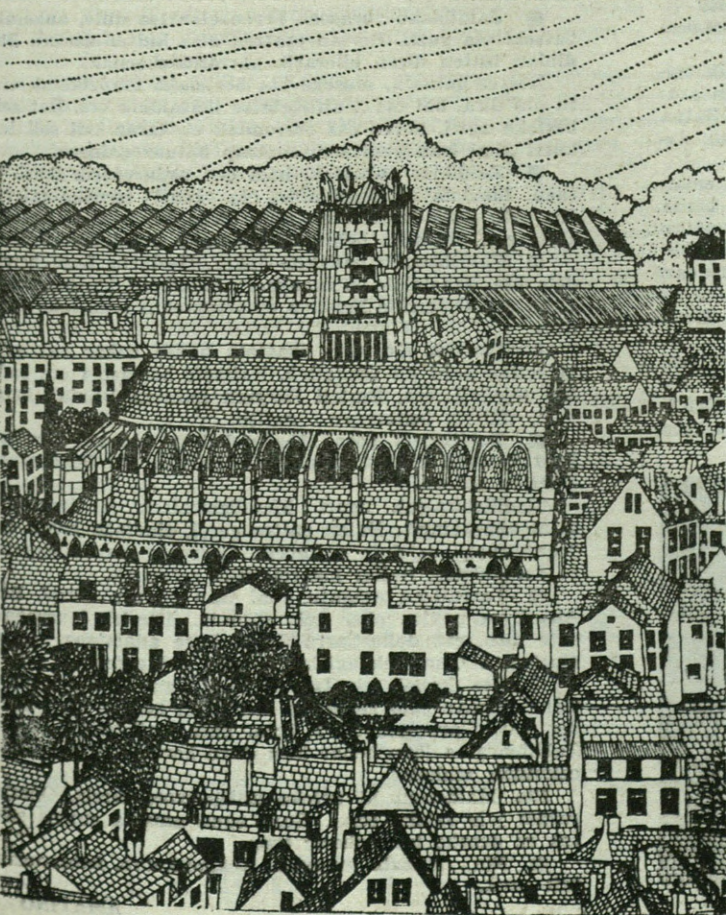
Arrazoi zuen Axularrek: "Baldin egin baliz euskaraz hanbat liburu, nola egin baita latinez, frantsesez, edo bertze erdaraz eta hitz-kuntzaz, hek bezain aberats eta konplitu izanen zen euskara ere, eta baldin hala ezpada, euskaldunek berek dute falta, ezpaitakite batzuek, nola eskiriba, eta ez nola irakur".

Euskara maila honetara jasotzen ez badugu kulturgintzan ari garen idazleok dugu errua. Ez dugu sukalde atarira ateratzen. Garbi eta orban gabea nahi dugu hilko bada ere. Zenbaitek nahiago du erdaraz hitzaldia egin euskara ostikoka erabiltzea baino. Hori, ordea, korderik gabe uzten duen ostikoka ematea da "biziaren iturrietan". Garbitasuna denon gainetik, inolaz ere ez mordoiloekariarik, dio zenbaitek. Baina kulturgintzan ari nahi duenak daki nolako erdi-minak sumatzen dituen garbitasuna gehiegi lausotu gabe hizkuntzari bide arrotzak eta berriak ebaki nahi dizkionean.

Baina ez du beste biderik hizkuntza kultura mailara jaso nahi badu. Nahitaez lausotu behar dio zertxobait garbitasuna.

Zenbait idazlek badirudi sukaldeko epelean sehaskan goxo dagoen hizkuntzari loarraz nahi diola. Ez duela beste eginkizunik dirudi. Eta sutondoan, sehaskan, lo goxo dagoen hizkuntza hori esnatu eta plazara dadin xaxa eta xaxa ari denari ekiten dio haserre bizian. Ez dizkio beste hizkuntzak "bezain aberats eta konplitu" izan dadin egiten dizkion ubelduak barkatzen.

Halere gaurregun kulturgintzan ari denak salbatuko du euskara inork salbatzekotan.

Ahalegiñaren goramena

Herri bakoitzean bi herri daude. Gizonezkoena eta emakumezkoena? Ez. Gaixoena eta osasuntsuena? Ez. Langilleena eta nagusiarena? Ez. Jakintsuena eta ezjakiniena? Ez. Orduan gazteena eta zaharrena, herri zaharra eta herri berria? Ezta ere.

Herri bakoitzean bi herri? Zer esan nahi du horrek?

Esan nahi du badela zerbait, «zer» bat, herri bakoitzea bi puskatan jartzen duena, eta «zer» hori da ahalegiña, borondatezko nekea, inork behartu gabeko lanegina nahia, gauza eta kausa garbien aldeko salamena. Churchill-en harako «odol, izerdi eta malkoek» izutzen ez dituenak dira herri bat.

Eta beste herria, berriz, eguneroko kezka, zeregin eta arduraz nekatzen direnena. Hauek ere egiñahalak egiten dituzte, baiña bakarrik premiaren arabera, ezinbesteko neurri hartan.

Edo saiatzen badira soldatagatik saiatzen dira. (Jakiña soldata gehiago irabaztea ondo dagoela, etxe-koek behar dutena eraman behar dela eta guzti hori, baiña diruagatik ari dira). Besteak ez, alde batera behintzat. Hauek lanegiten dute eguneroko ogia irabazteko, baiña, horrez gainera, badakite gero beharra egitea zer den xentimorik, xoxik kobratu gabe, duan, batere irabazirik gabe. Eta hau gogorki, eta hau gogo guztiaz.

Ahal da politikagorik?

Herri-langillea, erdi langillea, esan ohi du nere adiskide batek, begiak farrez-farrez. Esandakoak herri-langilleak dituzue, ofizialki izan ez arren. Herriaren alde saiatzen dira, ez erdizka gero, bete-betea baliño. Horra langille sozialak, gizartearen ongileak.

Lanetik edo ikastetik irten, nekata, zigortuta, muturtuta irten, eta zoaz orain —ekiñean ikasten baita ongienik— billera hortara, mahai inguru hontara, hitzaldi hartara, gauza hau irakastera, zerna-hitan laguntzera, denak mugieraz-tera, jendea goratzera.

Ez da samurra. Ez da erraza.

Etxean, behar bada, zure ardurak ez dituzte argi ulertzen. Pozikago egongo lirarteke ezertan sartuko ez bazia, eguneroko egiteko pagatutik zuzen etxeratuko bazia, familiakoen artean goxo-goxo egoteko.

Zerori ere lasaigo egongo ziñake, noski, dena utzita, «or konpon» esanda. Ezin ordea.

Telebistak dio: «Zein da zure kirola?»

Eta zuk diozu: «Zein da nere eginkizuna, non da nere erantzukiza, zer egin dezaket nik?»

Arratseko langillea zara zu, azken orduko langillea, Ebanjelioak ez bezala kontratu-zai egoten ez zarena, kontratua egiña baitaukazu zeure herriaz.

Ortega y Gasset-ena bihotz barreran sartu zenuen aspaldi. «Ni naiz ni eta nere inguru» (nere zirkuntantzia). Izan ere, ni ez naiz nere gorputzaren mugak bakarrik. Nere nitasuna osatzen du inguruko bizimoduak ere. Nere inguruak nolakotzen nau. Aldameneko giroa, hauzua, herria bestelatu behar dut baldin nitasun hobia edukiko badut, baldin hobia izango banaiz. Arreta bizi zor diot, beraz, ondoko guztiari, hori guztia nere nortasunari eragiten diona denez gero. Dena antolatu behar dut nere naiztasuna bikaintzeko.

Asmo horiez egiña zaude. Munduko oiñazearen zauria daramazu bihotzean. Munduko maitasunaren irrika barrenkoa. Herriaren txakabe eta alaialdien sentimena daramazu, atsekeak arintzeko, alaialdiak luzatzeko.

Benetan, denbora libre gehiago behar du langileak bere burua altxatzeko. Ez luke herririk izan behar kultura-bazkun bat, arte-biltegi bat, kirol-lagunarte bat gutxienez ez duenik, nor nahik horietako batean, edo denetan, partekide izateko aukera izan dezan. Harremanetan bizitzeko jaioa da gizakia. Artea inguru guztian dago. Jakintza zai dugu. Gizarteak osatzen nau. Atsedendia behar hortara. Astialdi sequuak. Lotan ezin egon gaitzek. Gizonari etengabea azterketan ari zela dagokio, beti pentsatuz zer egin ote litekeen herria edertzeko, dena gorabidean jartzeko, guztiari gaitasun-maila

bat emateko. Holakoak dira zure gogoetak.

Batek bakarrik, diozu, gutxi dezake. Elkar-lana behar dugu. Eta horrekin batera, lehiaketa-izpiritu, norgehiagoka-gogoa. Ez daude biok haserre, elkarren osagarri dira. Bizitasun ernai hori, ahalegin-izpiritu hori herritar guztien barne-muñetan sartzen den egunean, gauza asko aurrera eramateko zorian izango da mundua.

Ez gudu hotzik, diozu, ez herri-tarren arteko basamorturik, denen elkarhartzeko bera bat baizik. Giro argi bizkorra behar dugu, inguru ustetsuagoa, hezketa sakonagoa. Herriak eduki ditzala kezak, egarriak, xedeak, zeregin berriak begien aurrean, tresna asmagabeak erabiltzeko borondatea. Axularrek esan zuenez: «Zeren borondatea libre eta geure eskuko baitugu».

Zorionak zure lan ixillagatik, adiskidea. Zuk eta zu bezalakoek arlo paregabea burutzen duzue, haitz gainean eraikia, eta etortzen dira denboralak eta ez dute lurrera botatzen.

Zuek zarete herri zaharra gaztetzeko, negua udaberri bihurtzen duzuenak. Ez duzue harrigarririk egiten. Zarata haunditan ez zabiltzate. Mirariak ez dira zuen eskuetatik irtetzen. Baiña zuei eskerrik asko herritasuna ez da galtzen. Zerok zarete miraria.

Sekula ez zazue «errendi», «poto» edo «akabo» esan.

Zuen ahalegiñak ondore ugeririk ekerriko du, argitasuna zabalduko du.

Ez ahal duzue ikusten leiho eta ateen zirritzetatik egun sentia sartu nahian dabilela?

I. BUJANDA

Lana, langilea, lantegia

S.S. ALA S.O.S.?

Arrisku edo premia gorrian norbait aurkitzen denean SOS jo ohi dugu, eskabide, dei larria egiten dugu, arriskupean dagoen hiri onik atera dezaten. Hemen ere horrela-ko deiren bat egitera beharturik ote gara?

Izan ere, gauden bezala egonik, osasuna galtzea bera lujoa dateke. Osasuna galtzeak bildurrik asko ematen du. Ambulatorio eta «Seguridad Social» delakoaren etxeetan gauzak oker baino okerrago daude. Jendea pilaka, neurritz gora, konsulta noiz iritsiko zai. Sendagileek, berriz, ez dute gauzak aztertzeko, ausartzeko, erabakitze-ko behar hainbat betarik. Ordu mugatuak dira, jakineko ordu batzuetan jende askok pasa behar du, eta orduan sortzen zaio gaisoari egiazko gurutzebidea, kalbarioa. Bi haukera ditu: partikularik sendagile-
rengana jo, gauzak patxada haundiaz azter ditzan bide horretatik jo, ala bestela bolante bat eginaz, beste etxe batetara jo. Eta behin midikutan hasiz gero etengabea harat honatak izan ohi dira.

Zer da Residentzian bertan gertatzen dena? Nun eta gaisoaldi larriren batek jotzen ez zaituen, ez duzu nolanahi bapatean bertan sartzerik. Txanda hartu behar duzu, eta batzuetan txanda-zai luzaz egon. Langileari hemendik sortzen zaion galera gaiso dagoenak bakarrik daki. Lantegiko baja-aldiak luzatzen dira, kobrantzak murrizten, gastoak ugaltzen. Baduke zer esanik langileak, baita ugazabak ere. Hori ere ez dio horrelako egoerak batere onik egiten.

Residentzian, jakin dugunez, libre dauden oheda nak ez dira erabiltzen. Etxe horrek har dezakeen hainbat jende gaiso, ez dute hartzen. Zergatik? Gaiso-zain edo enfermeria eskasian daudelako, behar hainbat ordaintzen ez dutelako, enfermeriek beste tokitan gehiago irabazten dutelako. Eta Seguridadea dela eta biltzen duten milioikada horrekin zer egiten da? Gipuzkoan biltzen den dirua, Euskalerrian biltzen den dirua, bertan inbertitzen ahal dute? Hemen ere S.O.S. jotzen hasi beharko ote dugu? 1970 urtean, adibidez, Gipuzkoari dago-kionez (ez dugu beste probintzie-tako datorik), bostehun milioitik gorako irabazia izan du Seguridade Sozialak. Bada zerbait! Diru horrekin enfermeriak hobeto ordaindu eta, gainera, behar diren anpliazioak egiterik badagoelakoan gaudela. Baina diru hori zertan eta non erabiltzen den jakin ote dakigu. Langileak emandako diruaz zer ikusirik eta erabakitzeorik ez dute non-bait.

Bein bitartean, kuotak zuzen zu-

zen ordaintzen dituzularik, horretaz gain, zerorrek partikularik egiten dituzun gastoak ordaindu behar dituzu. Askotan, halabeharrez egin izan diren gastoak. Eta hortik pasa danak badaki, ez dira txantxetakoak partikularik egindako konsultetan eta ondoren ordaindu behar diren sendagaietan diren gastoak. Ez da broma, ez.

Aldaketa sakonik eskatuko genuke. Langileak berak ordaintzen duenez, bai sendagileak haukera-tzeko bai gaisotegietan sartzeko haukera eta eskubide gehiago beharko luke. Diru hoiakin zer esanik eta erabakirik baduelakoan gaude. Bai sendagileei bai gaiso-zainei gehiago ordaindu behar zaie, eta orduan eskatzeko ere eskubide gehiago izango du berauen-gana jotzen duenak.

Gaurko saioa ez dugu gehiegi luzatuko. Esan ditezkeenak hitz gutxitan adierazi ditugu. Lehenbai lehen gauzak alda daitezela eskatzen dugu, eta ez fabore gisa eskatzen duguna eskabidez zer zaiguna eskatzen dugulako baizik.

Horregatik, behin eta berriro lehengo galderara gatz: S.S. ala S.O.S.? Agian beste zerbait beharko da, aldaketa sakonagoa eskatzen dugunez gero.

MIKEL UGALDE

EGUN EGUNGOA

BI URTEREN BURUAN

Donostian egona naiz due-
la egun pare bat.

Beste zenbaiten artean, ta-berna dotore hoietako hauke-
tatan bisita egin dut: hantxe
dago aspaldidanik baserriko
neska bat.

Oso besterik aurkitu dut,
ordea. Bera ote da? Euska-
ra trakets eta baldarra (!)
dario, begiek ez dute lehen-
go distira, aurpegiak hamai-
ka gantzugailu eta...

Bihotz-samindurik atera
naiz eta hondartzan luzaro
ibili, itsaso eta portu zahar
txipiari begira, atzean utzi-
ko argia eta zaratari uko
eginez.

Garaiaren latza!

Daniel Ibargoiti

berriak

Hilaren 23an. jaialdi bat eratzeke da Zarauzko pelotalekuan. Bertan izanen dira Jon Bergaretxe, Hiba Rekondo, Imanol eta Josune kantariak, bai eta "Ohiartzunak" eta "Artziak" kanta taldeak ere.

● Biharamunean, Zarauzko pelotalekuan bertan, Kixki, Mixki eta Kaskamelon pailasok arituko dira igande arratsaldean.

Zarautzen aspaldixodanik dihardute igandero igandero ikastolako irakasle, ume eta gurasoen artean amaika jaialdi bikain moldatzen. Ipuin, kanta nahiz antzerki saioak edota era guztietako jolasak eratu izan dira negu guztian barrena.

Orain berriz, udaberriarekin batera, neguko programari bukaera eman nahi diote, eta, hain zuzen, hilaren 24ean. izanen da azken "arratsalde-pasa", Kixki, Mixki eta Kaskamelon pailasoen saio bereziarekin.

● Bide batez diogun, Kixki, Mixki eta Kaskamelon pailaso donostiarren harrera eta arrakasta uka ezina dela dagoeneko. Ipar Euskal Herrian ere ohartu bide dira hiru pailaso hauek umetxoaren duten eraginaz, eta mugaz handik ere beste horrenbeste egiteko asmotan ari dira.

● Martxoaren 29an., ostiral gauaz, pelota jokaldi bat eratuko da Eibarko Astelena pelotalekuan. Mondragoeko "Zurdo" eta Gallastegi, Akarregi eta Arriaran II kontra arituko dira. Sasoi batetako lau pelotari hauek Eibarko bertako ikastolaren alde jokatu dute.

● Hilaren 30ean., berriz, gaueko 19etan., bertsolari gazteen saio bat eratzeke da Eibarko S. C. R. Arrate delakoan. Hantxe bilduko dira Larrañaga, Goiburu, Zendoia, "Ziolar", Igarzabal eta Narbaiza bertsolariak. Gai eta puntu jartzaile, Jose M. Iriondo.

● Apiril azkenetan Irunen eratzeke zen Euskal Kultur Astea kinka larrian dugu. Antolatzaileekin berekin harremanetan hasiak gara, eta guztiz bide zuzenetik jakin ahal izan dugunez, oztopo eta eragozpenik baino ez da Irun aldean.

ahal dezatela opa diegu antolatzaileei, gainontzekoak berez berez etorriko dira eta.

euskal kultura, gaur

Madrileko "Cuadernos para el Diálogo" editorial ezagunak, La Cultura Vasca, hoy delako azterketa periodistiko bat argitaratu berri du, Enrique Bustamante kazetariak bildu eta taxutua. Batzaz beste azterketa interesgarria zaigu, baldin Espainiako irakurleari bagazokio. Besterik da, ordea, euskal irakurlea kontutan hartuko badugu.

Suskal irakurle multzo horren parte garen aldetik, hiru utsune aurkitzen dizkiogu horra azterketa horri: gaurkotasan eza, alderdikeria eta errepresentatibitate falta.

Gaurkotasan eza diogu, zeren izenburuak besterik badio ere, honako azterketa honek gutienik 1972 urtearen amaieran edo bukatutxera dirudi. Hala ematen dute, behintzat, bertan aipatzen diren zenbait iritzi eta xehetasunek. Hala balitz —eta hala dela deritzagu guk—, azterketa burutu eta argitara eman arteko epe hori luzeegia da, onar ezina, informazio mailan.

Alderdikeriaren berri Enrique Bustamante kazetariak berak badaki guk bezain ondo, denboraz esan bait zioten biltzen ari zen informazio guztia —edo gehiena bederen— iturri bakar batetatik biltzen ziharduela. Baze-kien beraz berak, eta hala guztiz ere horrela egin nahi izan zuen. Bueno...

Errepresentatibitate eza, azkenik, alderdikeriari itxikia dugu. Azterketa honen amaieran, jendaurreko elkarrizketa gisa, zenbait solasaldi moldatu da euskal kulturari buruz. Mahai inguru honetan parte hartzen dutenak, Dionisio Blanco, Agustin Ibarrola, Ramon Carreras, Xabier Gereño, Uri Ruiz, Yosur Torre eta Natxo de Felipe dira. Ez dugu bertan esandakorik ez onartzen eta ez arbuatzen. Euskal Kulturaren izenean irakurleak mahai inguru hori hautatuko ote zukeen galdatzen dugu.

ZENBAT GARA

Euskalgintzari bagazokio, Irun erabat hila dugu aspaldion, eta, dirudienaz, zenbaitek iratzar ez dadin nahi luke.

jautarkol-en omenez

Orain dela pare bat aste zertxobait aurre-ratu genuenez, martxoaren 23tik. 41ra. arteko zortzi egunen buruan Euskal Aste delako bat eratzeke da Errenterian. Honako aste hau "Ereintza" eta "Sorgin-Txulo" elkartek eratu da Aurrezki Kutxa Probintzialaren diru laguntzapean, eta eratu ere, hain zuzen, Luis Jauregi "Jautarkol" zenaren omenetan eratuko omen da.

Hiru hitzaldi programaturik daude astean barrena. Hilaren 25ean, Donato Unanuek Lana eta teknika gaur eta bihar gaia azaldu eta aztertuko du. Hilaren 27an., Imanol Laspiur Euskara Idatzia gaur delakoaz mintzatu da. Azkenik, hilaren 29an. Ramuntxo Kanblong Ipar Euskal Herriko gazteriaren profesio etorkizuna deitu arazoa agertarazten saiatuko da.

Hitzaldiez gainera, lau izanen dira aste honetan eratu diren jaialdiak. Lehena, hilaren 23an., Andra Mari parrokian, Txanton Piperr euskal operaren aurkezpena dela eta. Hilaren 26an. berriz, Xabier Lete, Julian Lekuona eta Antton Valverde hirukoteak, Donostian azaldu berri duen bertso eta kopia zaharren agerpen berbera eginen du Errenteriako Onbide Zinemaren.

Toki berean, Onbide Zinemaren alegia, Laboa, Zabala eta Artza anaiek beren saio hoiatiko bat eskainiko dute hilaren 30ean. Eta, biharamunean, Onbiden bertan ere, bertsolari gazteen saioa. Hantxe bilduko dira Narbaiza, Larrañaga, "Ziolar", Goiburu, Zendoia, Muñoa eta..... Horrez gainera, hilaren 28an., Nafarroa: lau urtarok deritza etnologia filma lehen aldikoz aurkeztuko da Errenterian.

Besterik ere izanen da, eta ez euli kaka, ez horixe. Hain zuzen, Errenteriako Euskal Aste honen hasera bezalaxe, hilaren 23an. Herri Meza ospatzeko da "Jautarkol" zenaren oroigarri, eta, ondoren, Udaletxean, kultur bilera bat eratuko da euskal mugimenduan barrena ari den hainbat jenderekin, eta zenbait mintzaldi labor moldatuko, Jautarkolen omen eta ohorez.

Aste bete bete, bai, aurtengo Errenteriako hau. Izanen da zer entzun, zer ikus eta zer ikas. Programa bete

Ale honek harrera ona izan du, noski erosteko orduan.

zertan den

JAKIN editorialak atera berri berri du Euskara Batua zertan den deitu liburua, Larresorok bildu eta taxutua, eta Jakin Sortaren barrena (8) argitaratu emana.

Euskara Idatzia Batasuna ez dugu, ez, iadanik egin. Oraindik orain, urratsez urrats egiten ari garen arazoa da, eta, hain zuzen, gaur egunean "Euskara Batua zertan den", noraino iritsi garen, jakinarazi asmoz datorkigu bereziki ale hau.

1959 urtean Euskaltzaindiak euskal hitzei buruz eman zuen agiritik hasi, eta arestian Euskaltzaindiak berak onartu duen aditzerraino, azken hamalau urte honetan batasunari buruz hartu diren erabakirik nagusienak biltzen dira liburu honetan, hala idazkeraz, deklinabideaz, aditzaz eta hiztegiaraz, nola Baionako Biltzarraz (1964), Arantzazuko txostenaz (1968), Euskal Idazleen Zinaz (1970) eta beste.

Horren gainera, Euskaltzaindiaren ardurapean Satrustegi jaunak moldatu zuen Euskal Izendegia (1972) ere erantsi zaio ale berri honi, bai eta oraindik ERABAKITZEA dagoen Euskal Herriko leku izenen zerrenda osoa ere.

Kixki, Mixki eta Kaskamelon

Beraz, liburu ezin erabilgarriago JAKIN-en azken hau, bai nork bere etxean edozein unetan aztertu eta kontsultatu ahal izateko, bai eta —areago— ikasle taldeetarako alfabetatze ikasaldietarako eta beste amaika aukeratarako ere.

liburu berriak

Argitara eman berri da, 1971 urtean Bilbon eratu zen II Euskal Antropologi Astearen barrena aztertu ziren gai guztien bilduma, hau da, bost hitzaldi, hiru mahai inguru eta hamabi txosten.

Honako bilduma hau, I Euskal Antropologi Astekoarena bezalatsu, "La Gran Enciclopedia Vasca" delakoak argitaratu du.

● Nafarroako Aurrezki Kutxa Historia, Etnografia y Arte Medieval de Navarra argitaratu eman du hamalaka tomatan barrena.

Historia saila Lakarrak egin da, etnografiari buruzkoa Caro Barojak, eta Erdi Aroko arteaz, berriz, J. Esteban Urango eta F. Iniguez azterlariek.

Erabateko obra honek 9.625.— pta. balio du, baina, esan beharra dago ere, Nafarroako Aurrezki Kutxaren ardurapean argitaratu eman in ez balitz, beste horrenbeste balio ahal izanen zukeela.

Nafarroako Kutxa honek bat-bateko ordainez baino ez du saltzen, hala ere, zenbait liburutegik epeka ere eskaintzen du.

● Nafarroan bertan ere, ETORKIZUNA editorialak beste "T. B. O." bat abaldu berri du Panpina sailari atxikiz. Alizia deritza ale honi, eta J. M. Satrustegik itzulita da.

ETORKIZUNA editorialaren liburu emaitza noizik behinka izan da orain arte, baina, diotenez, hilean behin liburu bat argitaratuko omen du aurrerantzean. Eskatzen: Etorkizuna. Gorriti kalea. Iruñea.

● Martxoaren 16an. aurkeztu zen Iruñean beste liburu polit bat, mendigoizaleentzat propio burutua. Rutas Montañeras Roncal-Zuriza deritza, eta Nafar Club Deportivo delakoak moldatua da.

Ibenburuak diotenez, Erroñkari eta Zuritza arteko mendialdiak aipatzen dira, eskalada bideak, toponimiaren berri eta beste. Zenbait mapak osatzen du Pirineoko eskualde zoragarri honi dagokion liburu hau.

zaldibian

Martxoaren 10ean. Zaldibian ginen. Pare bat urte edo ez ginela bertan joaten, I Dantzari Txiki Eguna Iztueta omenez eratu zenetik edo.

● Zaldibia handitu eta zatartu egin zaigu azken urteotan. Zaldibiako urbanizazio plangintzak ez du ez bura eta ez hankarik. Edo, hobeto esan, Zaldibiak ez du ez urbanizazio eta ez plangintzarik. Zaldibia zatartzeko merituak egiten ari da, premiarik gabe. Ez da lehena. Gero geroak.

● Zaldibia euskaraz mizi da... oraindik. Ume eta gaztetxok barra-barra euskaraz mintzo dira kalean. Industria gehitzeak ez dio, oraindik, herri hizkuntzari galarik ekarri.

● Zaldibiako gurasoek beren elkarteak dute, aukerak batzoki eta guzti. Bertan eratan diren kultur mailan Zaldibian izaten diren bilerarik garrantzizkoenak.

Horrez gainera, museko eta bestelako txapelketak eratu ohi dira, bai eta... alfabetatze ikasaldiak ere. Bat zeh besteago agiri, abixu eta zerrendak euskaraz soil soil irakurri ahal izan genituen, euskara batuz gainera.

● Zaldibiar gurasoak, hala ere, arduraturik ikusi ditugu. Ikastola martxan dute, eta "Illati" izeneko jatetxe bat egin dute ikastolaren alde dirua bildu ahal izateko. Hala ere, oraingoz behintzat, gastuak ordaintzen ari.

● Zaldibiarrek badakite jakin, Heziketa Lege berria dela eta, Ikastolak ez dezakeela Zaldibian bertan iraun. Zaldibiak Goierriko Ikastola elkartuarekin nahi luke ihardun.

Zoritxarrez, Goierriko, ikastola handi bakar bat ezik, bi egitea nahi du zenbaitek. Nahaste borrasa ere bada hor nonbait, eta, Euskal Herrian hainbat lekutan bezalaxe, elkartu beharrean... zatitu.

● Zaldibiatik gora, Abaltzizketara bidean, Larraita Euri lanbroa nagusi. Elurra Txindokien eta behe-lainoa Gaztelu aldean.

Mendigoizaleak ugari. Mendigoizaleek ez darabilte egun abarketarik. Haien galtza gorri, oinetako handi eta "canguruek" ez dute akaburik. Gorroak, berriz, zergatik ez dakigularik, italiar koloretakoak gehienak.

● Larraitzen ezagutu ahal izan genuen Aitzol. Bal Aitzol, ez pentsa oker ari naizenik. Aitzolek lauzpabost urte ditu, eta donostiarra dugu. Bere anaiatxoa, berriz, Garikoitz. Gurasoek agiriak agindu zizkiguten.

● Eta izenak aipatzen hasiak garenez, San Sebastian egunean jaio zitzaigun Zaldibian bertan beste Maider bat, Garmendiatarra bera, gure Xalbadorren iloba. Zaldibiaraino joan behar izan dugu haretaz jakiteko. Bal ezkutuak zeukala!

Eta Maider-en bi urteko ahizpatxoa, berriz, Garai, garai jaio zelako edo... Gaur egun amaika guraso gartek ez dezake horrenbeste esan.

● Eta... ahaztu aurretik, Abaltzizketan, babarrunak txit onak.

AMATINO

CHILEREN EKLIPSEA

Asko idatzi da Chilez. Xalbador Allende garbitu zuten geroztik —iraila bidea ezabatu zuten geroztik— ugari da Chilez idatzi dena, iaia ere, Chilero buruz orrialderik onenak idatzeko daude oraindik. Chilekoa izugarria izan da, higuigarria, mundu osoa dardaraz lotsaturik jartzekoa. Chilekoa munstrokeria bat izan da. Chilen gertatua, ordea, gehienok ahaztua dugu, eklipse bete-bete bat hurrengo egunean ahaztua dugun bezalaxe. Jakintsuek eta zientzialariek bakarrik gordetzen dituzte eguzkiaren eklipsearen datuak, kalkulo berrietarako baliagarri gerta dakizkien. Mundu zabalarentzat momentuko ikuskizun oroiagarri bakarrik bihurtzen da eguzkiaren eklipsea. Beldur naiz Chileko iraultzaren eklipsearekin beste honenbeste ez ote den gertatuko. Eta eklipse bat Chilekoarekin konparatzen dudanean, paretasunaren bi alderdi datozkit burura: lehenengo, eklipsea eguzkiaren itzaltzea dela, bizitzeko nahi eta nahiezkoa zaigun eguzkiaren izkutatzea eta Chilekoa ere behar-beharrezkoa zaigun iraultzaren egunsentiaren itzaltze bortitza izan dela; eta bigarren, eklipsea jarraipena duten bezalaxe, aldi jakinetan gainera, Chilekoak ere ezinbestean izan behar duela segida, non eta noiz ez dakigularik. Hauxe da zoriaren halabeharrezko patu atzera-ezina!

«Guk irabaziko dugu» kantatzen zuen milioi bat lagunek, ihazko irailak 5, Allenderen jauregi aurrean. «Gudarosteak nahiko duenean, ordu laurden batean garbituko du hau dena», zioen momentu hartan bertan lehotik begira Orlando Saenzek periodista bati. Orlando Saenz, orduan behintzat, Sofofaren lehendakaria zen, Chileko enpresa pribatuak biltzen dituen erakundearen lehendakaria. Jendetzaren kantua deseo bat zen, mendeku antsi izugarria, justiziaren egarriak sortutako beharrezko nahimen bat. Orlando Saenzen hitzek, berriz, halako segurtasuneko egoera futuro bat isladatzen zuten, lehenengo edo geroxago lehertarazi behar zuten borrokaren alderdi irabazlearena. Nondik Orlando Saenzen segurtasunaren oinarri trinkoa? Gudarostearen babesak eta laguntza —agintari mailan, jakina— bereak zituelako. Areago, gudarostearen babesak nahi eta nahi ez, USA-ren esanetara zegoelako, baldintzarik gabe bere alde jarri beharra zedukalako. USA-ko interesek Chileko eguzkia itzali beharra zedukaten eta USA-ko interesek Chileko eguzkia itzali egin zuten. Beraz, USA-k Chilen eklipse bat egin zuen, bete-betea, giza-odolez, herioz, sofrimenduz eta presoak ok eragin arte kutsaturiko eklipse lazkarria.

Allendeek sozialismoa nahi zuen, sozialismoa nahi zuen Chileko herriarentzat. Lehendakartzara bidean hiru aldiz izan zen lehenagotik azpiratua eta halaz guztiz ere indar-berritua birjaio zen bere igaroko hausberotatik, borroka gosez, herriak behar zuena herriarentzat lortu nahirik. Freik ere «sozialismoa» eskaintzen zion herriari, baina Frei USA-ren fraile-motz hutsa besterik ez zelaz ondotox kostata oharitu eta etsi zen herri xehea. Nolaz berriz ere joko berdinean eror? Eta momentu kritiko hartan, Kristau Demokraziaren eskutik eta ipar-aldeko jeezaren kontrako ezarritik pasatuz, hara «sozialismo»-ko chiletar bidearen sinbolioa izateko destinoak aukeratu zuena, lehendakartzara jasoa.

Berehalaxe hasi zitzaizkion tiroak nola eskuinetik hala ezkeretik. Hiru politika-gizonen hilketa: Schneider jenerala eta Araya komandantea «Patria y Libertad» taldearen biktimak erori ziren eta Perez Zujevic, Freirekin ministro izandakoa, MIR (Ezkerreko Mugimendu Iraultzailea), taldearen biktimak; Estadua hartu nahizko bi kolpe hutsaginak; Parlamentuan eskuin eta erdikoak osaturiko gehiengoak bere aurka zuen; Lehendakari aukira jaso zuen Kristau Demokraziak abandonatu egin zuen; MIR erakundeak 70 eguneko greba mantendu zuen kobre mearik garrantzitsuenen, Allenderen zalantza ekonomiarik 70 milioi dolarreko galera bizkarreratuz. Egoera triste hortan, «sozialismo»-ko chiletar bidearen egunak banakak izan behar nahi eta nahi ez. Beharrenezko alimentuak ezin ziren inon aurkitu, merkatu beltzean eta prezio oso garestitan ez bazen. Garraiolariek izugarriko greba bat mantendua zuten aurreko urtean, 200 milioi dolarreko galera sortuz. Noren laguntza iraun zuten hainbat denboran txofer haiek lana egitera ukaturik?

Militarrak Estadu hartzera bultzatzeko beharrezko baldintza guztiak bilduak zituen ihazko irailaren hamaikagarren egunak. Eta militarrek ez zuten aukera hain egokia alferrik galtzen utziko.

Eta kolpea ondotox ere prestatua zutela esan beharra dago. Chileko bigarren hila, Concepcion izenekoa, aspalditik zen delako MIR-en «etxea». Hemendik irten behar zuten, militarren matxinadatik ematen bazen, zubiak, trenbideak eta beste komunikabideak jota apurturik uzteko mixio-dun taldeek. Zer gertatu zen? Komunikabide bat bakarrari ere ez zitzaion kalterik egin. Hain zuzen ere, hiri zalapartari eta nahastuena, ez zen ezertara mogitu: ezkerreko buruzagi eta leader (lider?) gehienak egun-sentian eta etxean bertan izan ziren atzilotuak. Operazio honen zehaztasun eta bizkortasunak argi salatzen dituzte kolpe aurreko prestalanak. Momentuan bertan hiriarren kontrola beren eskuartean zuten.

Chilen gertatuak berebiziko garrantzia du, USA-ren estratejia jeneral baten barruan sartzen dela erakusten baitu. Eta estratejia honen barruan sartzen dira desarrollo bidean aurkitzen diren herriak, lerrokatu (ali-neatu) ez direnak edo-ta nahiz industriaz haseturikoak. Mundu guztiko indar sozialista eta demokratikoen artean jartzeko deihadarra, alarma-deia izan da.

Gaurko munduko militar ekilibrioak eta bata bestearengana beldurak, Estaduen arteko gudu arriskua atzeratu egin dute. Barneko mugimendu iraultzaileek, ordea, dimentsio berri bat ari dira hartzen. Orain harmadak «barneko etsaiaren aurka» aritzen dira entrenatzen, hots, herriko indar iraultzaile eta demokratikoen aurka. Gaur oraindik Chilen egiten dituzten gogorkeria guztiak «barneko gudu egoerak» eragindakoak ditugu. Eta arrazoi honetxek berberak nahikoa behar izan izan beste Estaduentzat junta militarra ez onartzeko, bi indar baitaude «barnean» gobernu boterea eskuratu nahirik. Tamalgarria! Garai bateko harmada «profesionalak» beren herrien okupaziorako harmada ari dira biltzekin. Vietnam-en gerratea vietnamizatu egin du USA-k; Chilen chilenizatu egin nahi du, kolpe inperialista izan zena. Non emango da hilargiaren ordez USA-k sorturiko hurrengo eklipsea?

JON URRUJULEGI

ETXKO- ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'zazu
ATOMIZADO LAGARTO — Jaboia erabilili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — Jaboia beer dezu orasi!

JABON LAGARTO, garbiketerako jabol bakarra
Etxeko-andrearentzat neskaerik egokiena.

JABON LAGARTO!

Bretaña aundiko auteskundeak

Bretaña Aundiko auteskundeeri buruz lan bat idazterakoan garrantzi aundia duela, uste dut leenago, Parlamenturako gizonak aukeratzen zelako sistema erabiltzen duten esplikatzea.

Sistema, gutxi gora beera, auxe da: Bretaña Aundia 635 errialde-tan zatiturik dago eta bakoitzak gizon bat aukeratzen du Parlamenturako, au da, ez du aukeratzen partidu bat, gizon bat baizik, autarki geien ateratzen duen gizona alegia.

Nola aukeratzen da leen Ministrot? Parlamentuan gizon geien daukan Partiduko «leader»-a. Orrek ez du esan nai orren Partiduak autarki geien izan dituela auteskundeetan, ze naiz eta errialde geiagotan irabazi, autarki gutxiago izan ditzake. Eta auxe gertatu da aurtengo auteskundeetan ere, ze «Conservative Party»-k 11.928.677 (% 38) izan ditu eta «Labour Party»-k 11.661.488 (% 37). Baiña Labour Party-k 301 gizon Parlamenturako aukeratuak eta 236 Conservative Party-koak. Aukerak baino oke-rrago arkitzen da «Liberal Party» delakoa, ze naiz eta 6.056.713 (% 19) autarki lortu izan, 14 gizon bakarrik izan dira aukeratuak Parlamenturako.

Gauzak orrela ikusirik, Liberal Party-ko gizonak eskatzen dute, eta arrazoi aundiz, sistema ori aldatu egin bear dala, ze euren gizon bakoitzak Parlamentuan 432.622 gizonen botoagaz daudela eta Labour Party-koak 38.742 gizonen botoagaz bakarrik eta Conservative Party-koak 40.299 gizonenagaz. Ikusten dugunez, Liberal Party-ko gizon bakoitza beste partidu bieta-ko gizon bakoitza baino amar bider geiagoko laguntzagaz dago, autarkie begiratzu gero beintzat.

Emen, zenbakietan ikusten dugu azkenengo Parlamentuan Partidu bakoitzak zenbat gizon izan zituen eta oraingoan zenbat dituen.

Parlamentuan	Oraingoan
Conservative	322
Labour	287
Liberal	11
S.N.P. (Eskeziako Abertzaleak)	2
Playd Cimru (Galesko Abertzaleak)	—
Beste Batzuk (Ulsterkoak, Independentiek etab.)	13
	635

Ikusten dugunez, iñork ez du geiengo edo maioriarik Parlamentuan eta kasu onetan leengo Leen Ministroa jarrai daiteke bere lekuan, baiña orretarako Parlamentuan konfiantzazko autarkia lortu bear du, au da, Parlamentuko erdiak eta batek, gutxienez, baiezkoa eman bear dio; bestela, ezin da jarraitu. Orregatik ibilli da Mr. Heath liberelekin koalizio bat egiteko asmotan. Baiña aukerak ez diote lagundu eta berak dimititu egin du.

Zenbakiari begiratzu ikusiko dugu Eskeziako abertzaleek aurrerakada aundia egin dutela, bai eta Galesarrek ere. Zein izango da euren postura Parlamentuan? Euren argi eta garbi esan dute: «Guk, Parlamentuko eztabaidetan autarkia emango dugu, Gales eta Eskeziaren onerako zer dan begiratzu, Bretaña Aundirako ona ala txarra da kontuan artu gabe». Auen leenengo eskaria au izango da: Gales-erako eta Eskeziarako Parlamentuak, Wensminster-go Parlamentutik aparte, Puntu onetan Liberalen laguntza izango dute, ori euren programan sarturik bait zedukaten. Conservative Partiduen laguntza ere izango dute, naiz txikiagoa izan, baiña ez, iñondik ere, Labour Party-rena. Abertzaleentzat, beraz, zerua garbituz doa.

Zenbat denboran jarraituko da Labour Party-ko gobernuak? Ez luza, bere programa osorik bete nai baldin badute beintzat, ze Parlamentuan oztipo aundiak arkituko dituzte garrantzizko punturen bat aprobatu bear denean. Orre-

gatik, urrengo auteskundeak berriro aurtengoak bezalatsu izango direla esatea gauza lojiko da.

Zein izango dira Parlamentuan eztabaida geien sortuko duten puntuak? Edo beste modu batera esanda, non billatuko du Labour Party-k oposizio geien? Eta emen puntu bi daude oposizio ikaragarria jarriko dutenak: bata Europa da eta bestea nazionalizazioak.

Europari buruz beren iritzia auxe da: Ikusten dute Bretaña Aundia inflazio ikaragarri batean aurkitzen dela eta erru guztiak edo geienak Europari elkarteari erantsen dizkiote eta, elkartearen barruan, laborantzako programari. Emen, euren postura, Europarekin berriz puntu guztiak aztertzea eta negoziatzea da, eta ondoren erriak baitza edo ezetza eman dezala referendum baten bidez. Puntu onetan Liberelek eta Conservative Party-koek bat datoz, eta Labour Party-koen aurka, ze aukerak, Europako Elkartean gauza asko dagoela aldatu bearra diote, baiña ondoen barrutik aldatzen direla eta ez kanpotik.

Bigarren puntu garrantza nazionalizazioena da; izan ere Labour Party bere programan, nazionalizatzeko zenbait egiteko asmotan da eta zenbat eta azkarrago obe; baiña beste Partidu bien pentsaera ez da ori. Leenengo nazionalizazioa Eskeziako petrolioarena izango litzateke eta emen, uste dut, garrantzi aundia duela Eskeziako aber-tzaleen iritzia. Euren aldetik ez dadukate ezer nazionalizazioaren aurka, baiña orduan, irabazten den diru guztiak Eskeziarako izan bear arko du. Edo beste modu batera esanda, Eskeziako nazionalizazio bat izango litzateke. Gales-ko aber-tzaleen postura ere berdiña da nazionalizazioari buruz, ze emen ere itxaropen aundiak daude itsasoan petrolio aurkituko dela.

Beste garrantzizko puntu bat izango da Galesko eta Eskeziako Parlamentuarena, ze Labour Party ezetzean dago eta beste geienak baitzean. Ikusten dugunez, aber-tzaleek geiago aterako dute eskumakoengandik, ezkerrearengandik baino.

INTXAURRAGA

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK · EDERGALLUAK

EGIN · GAIK eta AURRE · KONTUAK

POSTAS. 48

GAZTEIZ (Vitoria)

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE-TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiña:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIA

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN · EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gaztelz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alcantar, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean Iru aldez:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Aptdo. 1381

UTOPIAREN FASEAK

Utopiak ere prozesuan kontsideratu behar dira. Ez beren baitan hertsita: estatiko eta, begiaren bistarentzat izarrak bezala, beti beren buruarekin identiko, argi bat hutsean bezala geldi. Hasieratik bertatik bukatuta bezala. Utopiek beren historia edukitzen bait dute: langileak lan-prozesuaren nagusi oso bihurtzeko utopia, esaterako. Edo askatasun osoarenak. Edo anafasun unibertsalarenak. Utopia guzkiek eboluzionatzen dute.

Ez naiz mintzatuko, utopia herri batetik bestera pasaz, edo historiako situazio arras berrietan utopia zaharrak berbirtuz, etab., egin daitekeen utopien historiaz. Historia hortako bi faseri bakarrik begiratu nahi nieke. Eta bistan dago, problema eskematizatuz dihardudala.

Lehenengo fasean utopia (utopia esanahi justuan) irudipen eta proiektzio indibiduala da. Gizartea problema batzuen oinazetan erori delarik, oinazeon eta problemaon lehenengo superazioa proiektzio utopikoaren moduan egiten da: oraindik ez bait dago benetako, gauzak superazioa irixterik. Problemekin batera historiaren joera bat, "tendencia" bat ere sortzen da, baina joera ahula eta insegurua oraindik. Bere buruaren kontzientzia garbierik gabekoa (hone-laxe sortzen dira klaseak ere). Eta pionero edo profeta batzuk izaten dira, gaitzari eta xedeari lehenengo antzematen diotenak. Bidea ez da oraindik sumatzen, bidea ibiliaz egiten omen da eta: "Caminante, no hay camino, se hace camino al andar...". Inon baina egiago da hori hemen: profetak bere ametsak etorkizunean proiektatzen ditu.

"En tanto no exista más que de modo latente y no encuentre una expresión en los movimientos sociales de masas, tal tendencia da lugar a utopías en el sentido estricto de la palabra; esto es, a modelos individualmente fabricados acerca de cómo debería ser el mundo". Irudimenak asmatutako "eredu mentalok" benetako premia sozialek sortaraziak dira, baina indibidualki bururatuak direlarik, oraindik franko fantastikoak eta itxuragabekoak dira, halaberharrez. Errealidadearen ezagutza zuzenik eta zehatzik ere ez dagozkie, hau ere ekintzarekin lortzen bait da, astiro-astiro. Beraz, fase honetan utopia, nahitaez, "conciencia mistificada de una tendencia histórica real" da, oraindik ez bait dago praksian probatzerik.

Eredutik mental edo utopia horiek arrazoimenaren kreakzioak dira. Hobeki esan: irudimenaren kreakzioak, arrazoimenaren zerbitzuan. Engelsek utopista frantsetaz diotenak, utopista guzientzat balio dezake: "...Betiereko Arrazoiaren eta Justiziaren erresuma jarri nahi zuten hauek ere". (Utopiotan egiazko arrazoiak eta egiazko justiziak gobernatzen dute mundua, kontin-

gentzia historikoen eragozpenik batere gabe). "...Orduan zen guztia jube ta epaile bezala, arrazoiari apelatzen zioten. Arrazoiaren Estatu bat, arrazoiari zegokion gizarte bat, eraiki nahi zen, eta betiereko arrazoiari kontraesaten zion guztia, aldiz, erruki gabe egotzi behar zen". Engelsek zorrozki berezten duen moduan, hau, iraultzagile baino gehiago, "iraultzari bidea zabaldu ziotenak", dira. (Kintanaren itzulpenaren arabera aipatu dira pasarteok).

Oker ote nabil, euskaldunok orain artean utopiaren fase honetan genbiltzala, esaten badut? Justiziari, eskubideei eta arrazoiari, apelatzen zaio beti. Non dago xede horiek egunoroko errealidade konkretuekin konformidadean jartzen dituzten azterketak? Non dago "posibilitadeen kalkulua", politikaren lehenengo printzipioa hori omen bait da? Guk ez dugu inposibilitadeen kalkulorik ere oraindik egin.

Fase honetan utopia ez du errealidadeekin konpromisorik permititzen: utopia garbia da. Baina, dena bezala, gizonaren ekintzak berehalaxe "zikintzen" du utopia eder hau ere.

Bigarren fase batetan, izan ere, utopia masa edo jendeterien kontzientziara ailegatzen da eta (praksia-rekin) honetan urtzen da. Jendeterien kontzientzia bilatzen da: "con el tiempo la utopia se convierte en una conciencia social actualizada; esto es, penetra en la conciencia de los movimientos de masas y forma parte de sus fuerzas motrices esenciales. La utopia pasa entonces del terreno del pensamiento teórico y moral al terreno del pensamiento práctico y comienza incluso a determinar la praxis humana". Eta, alderantziz, berdin: ekintzak atzera utopiaren tankera determinatzen du, hau etengabe aldatuz doalarik.

Utopia oraindik utopiatan gelditzen da, noski: laila ladanik ez dago lehen bezain airean. Badu oinarri bizi bat, non finkatu: jendeon indarra eta praksia. Hemendik aurrera praksia-rekin bategino du, praksia-ren osagarri bilakatuko da (= ez dago teoriarik gabeko praksia-rekin!), eta utopia praksia-re moldatuko zaio. Praksia, berriz, utopia orientatuko du. Dugarik gabe, ez da haseran bezain utopia utopikoa izango, ez hain garbi eta radikal; baina bai errealidadeari gehiago hurbiltzen eta egokitzen zaiona, eta errealidadea aldarazten gehiago laguntzen duena. Honegatik da, zergatik historian ezker denak moteltzen, epeltzen eta azkenean itzaltzen diren: utopia bajatuz bait doa, egunoroko premien esijentziak, eta errealidadea bera geroz-eta gorago igoaz. Utopia geroz-eta errealizatuagorik dago, eta indar gutiago du.

Utopian beti "kontzientzia desegoki" bat espresatzen da. Mugimendu baten kontzientzia izateratu denean ere, utopia ezinbestean da "una conciencia inadecua-

da, una conciencia que sobrepasa en mucho las posibilidades visibles de ese movimiento" (...) "y constituye un intento deformador de imponer una finalidad extrahistórica a la realidad histórica del movimiento". Alegia, indarrez eta burrukaz behartu nahi zaio xede hori historiaren berezko mugimenduari: inoiz egon ez den zerbait sortarazi nahi bait zaio historia-ri. Horregatik, ekintzarekiko erreferentziak ematen dute zentzua utopiarri. Eta berdin-berdin materialismo historikoa ere: gizonak historian agertzen duen konstante horrek, azaltzen diguna beste determinismo historikorik ez dago. Determinismo mekanikorik, alegia. Historiaren funtsezko estrukturan bi puntu hoik dago: alde batean errealidade "materialak" (produzio-indarrak, produzio-harremanak, gizarte forma, eta beste: berezitsu eta neutroak, esanahirik gabekoak) eta bestean pentsamentua, teoria, (eta errealidadeak ukatzen dituen pentsamentua baldin bada) utopia. Bi puntu hauek egiten dute historiaren oinarriko estruktura. Biotakoren bat kentzen bada, ez dago historiari: metafisika gelditzen da: idealismo hutsa (pentsamentua besterik ez da gelditzen), edo materialismo arrunta (materialismo besterik ez da gelditzen). Alde biak batera hartuz bakarrik pentsa daiteke historia-rik. Beraz, "azken-fineko gauzaren" galdera, metafisikoa da, eta ez dago historiari horrelako galderak jarzterik.

Bi puntuon arteko erlazioa, historiari gagozkiolariz, dialektikoa da, eta dialektikoa izan beharra daduka. Bestela, ekintza hori azken-finean edo lehen-lehenik beti alde batetik bestera doana baldin bada (materialistik pentsamendura edo pentsamendutik materiala) berriz ere metafisikan jausten gara, eta eskema metafisikoa batekin kontsideratzen dugu historia. Hau da, historiari kanpora bilatu dugun eskema batekin kontsideratzen dugu historia.

Eta, azkenik, erlazio dialektiko hori ekintzan datza. Praksian. Ez ideak eta ez materia esplika daitezke (esplikazio historiko batez, alegia: metafisika bazterre-za uzten dut) praksia-rekin ez bada. (Ez dago esan beharrik, praksia-re metafisika bat ere egin daitekeela: teoria ekintzaren tresna soil bezala kontsideratzen denean, adibidez, Gramscik erakusten zuen bezala).

Azkeneko oharrok metodoari dagozkio, eta guziz inportantetzat daduzkat: uste dut, hor dagoela neomaxismoa eta arrunki pentsamentu dialektiko moderno marxismo ortodosotik berezten dituen puntu-rik inportantea.

Baina pausa gaitzen piska bat, lehenengo fasean.

(Jarraitzeko)

JOSE AZURMENDI

"AGIRRE ETA LEKUBETAR JOSEBA ANDONI SARIA

V'karren aldirako deia

SARIKETA

Ura oroitarazi, aren euskaltzetasuna gureganatu eta euskerari iraunerazi eta bizkortzeko asmoz, Agirre eta Lekubetar Joseba Andoni deritzan saria, boskarrenez antolatzea erabaki dute «Euskal-Kulturaren alde»-koek. Sari ori norgelagokoa izango da; ona emen sariaketa ori buruz xetasunak:

1) V'karren «Agirre-Saria», iru urtez bein eman oi da. Beraz 1973 garreneko martxoaren 23an ari eta 1976 garreneko martxoaren 22garren arte, euskeraz argitaratuko dan idazti oherenak irabaziko du sari ori.

2) Idaztiaren gaia idazleak bere gain du.
3) Saria bat bakarra, eta milla dolarekoa izango da.
4) «Euskal-Kulturaren Alde»-ren gain geratzen da epaia ematea. Epaile bakoitzak autarki ixillez emango du bere erabakia. Erdia bai-ño bat geiago lortu dezan idaztiak saria irabaziko du.

5) «Euskal-Kulturaren Alde»-k berak emandako erabakia erabat onartuko da, ala bearez, eta ezta izango iñork epai aurka jotetik izango.

6) Sari ori ezin zatibana daiteke.
7) Orrenbesteko saria irabazteko lain izan litekeen idaztirik ezipalego iñori ezin eman lekiok.

8) Epaia eskualdeka emana izan liteken susmoa erabat kentzeko, sari ori ezin jaso lezake «Euskal-Kulturaren Alde»-ko dan iñork. Edo eta baldin sari au norentzat izan liteken erabaki bitartean, «Euskal-Kulturaren Alde»-ko norbaitek idaztiren bat argitara baleza, dalako ori ezin izan liteke epaile.

9) Epaia garalz emana izan dedin, idazle bakoitzak bere idaztiren bi ale igorriko balizkigu, txera onez artuko genituzke. Idazti bat zuzenbide ontara:

10, Bd. d'Alsace-Lorraine — 64100 Bayonne, Laburdi, eta bestea, 48, rue Singer, 75016 Paris, «Euskal-Kulturaren Alde»-ren izenean.

EUSKAL-KULTURAREN ALDE

FAGOR
edaria
epela dagola?
FAGOR'ek
oztuko
du bereala

Oyal s.a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak
Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA
Del honi jarraituz bazatoz
zure erlojua KANARIAS bitan
balio merkeago erosiko duzu.

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

LIBURUAK

"EUSKARA BATUA ZERTAN DEN"

Larresoro

Zarata eta zalaparta osasungarria izaten da noizpehinka multzoak ozorrotu gozotik iratzartzeko, baina bazirudien zenbaitetan gure indar ahulak produziora gabe artifiziosko sutan eta eztabaida txorietan xahutu nahi genituela. Zorionez, ohar-kabea eta denbora joan ala, bada isil-isilik baina etengabe lanean ari zaigun jende saiatua. Eta luzaroan, ez dezagula dudarik egin, politikan nahiz kulturen (biok berexi daitezkeen heinean) oihuka eta negarrez ari zaigunak ez, baina lan finkoa egiten duenak izango du hitza.

Badakigu jakin hizkuntzaren batasunak alde aurretik euskaldunon batasuna eskatzen duela, baina gogo-bihotzez bat eginik daudenok hizkuntza ere bat izan nahi baldin badute zeri heldu jakin gogo dute. Eta hau, noski, hauzi teknika da. Ez dut inolaz ere esango teknika hutsa nahiko dugunik guretzat azken eta hondarreko arrazoi linguistikatik adagoenez gero, baina bai abertzaletasun tekniko izatera behartzen gaituela: zaletasunaren boroak laboratorioraren hotza eskatzen duen bezalaxe gizarteko giro eta nondik-norakoa ere dato jakinagaria da kristalezko ontzi artean ari den jakitunarentzat. Eta aitor dezagun, zintzoren batek eskandalizaturik eta dramatismoz jantziak urra baditza ere, eginbehar tekniko hau Euskaltzaindiari dago-kola, bera delarik sortzetik bere-tik eginkizuna aurrera eramane de-akeen erakunde bakarra.

Batasunik hoberenaren ames-tan gaudela egitarau zehatzik sor-tzen ez dugun bitartean galdutako di-tugu geure denbora eta indarrak. Etxea adreiluz ala zementuz egin ezin erabakiz ari gareino zurrun-bilo nahasian garamatzate hego eta iparreko haize erauntsiek, eta ez dugu ikusi nahi hezurak herdoile-tik babesteko hobe dugula egiazko etxe pobrea alegiazko jauregi do-torea baino.

Sei urte joan dira Arantzazuko bilera egin zenetik, eta han eraba-ki zen bide nagusi hura mamituz eta gorputza hartuz joan da gero-ztik. Zatika eta aldizka emandako erabaki asko, ordea, galdutako egin-zaigun hor zehar sakabanaturik. Tartean zebiltzanek bazekiten beren berri, askok, berriz, azken orduotan non-dik nora genbiltzan ez genekien. Gelditua genuen ordularia lehen as-mo hartan. Ezin premiazkoago zen erabakien bilduma. Eta haxe da, hain zuzen ere, Larresorok orain-txe opa diguna.

Liburuen egilea, eta haxe zen bere eginbeharra, ez da orijinalta-sun bila ibili: «asmatzaila eta egile baino, moldatzaila eta biltzaila» ageri zaigula aitortzen digu garbi. Euskaltzaindiaren eta euskaldunon arteko ubide eta zubi bezala jokatu nahi izan du.

Azalak esan nahi handiko zazpi zatik osatutako eguzki lore bat da-karkigu; filtroz egindako argazki fi-na da. Liburuaren haseran JAKIN argitaldaria aurkezpen laburra egi-ten digu, eta, ondoren, autoreak berak lanaren xedeak eta mugar-riak jakinarazten. Liburua lau za-titan banatuz gero, lehenbizikoan Mitxelenak Arantzazurako prestatu zuen txostena izango genuke. Ez-kerretara txostena bera dugu eta eskuineko orrialdean Larresororen argibideak eta oharrak; baita ondo-ren eman diren urrats xeheak, era-bakiak eta erabakizunak garbi be-rexiz. Hauen artean Euskaltzaindiak 1971. an emandako idatz arauak da-kartza. Goretzi behar da hemen, liburu osoan barrena bezala, egi-learen pedagogiazko gogo nabaria mila adibide praktikoz horniturik. Larresororen azalpen horiei eske-rrak aberatsago eta baliosago ikus-ten ditugu lehendik ere aski argiak ziren Mitxelenaren proposamen-duak.

Ondoren batasun bideetan ozto-porik aurkitu ez duen deklinabidea ematen zaigu. Lehendabizi, kaso bakoitza zer den adierazten zaigu erdal itzulpenak lagun dakartzate-larik, eta gero deklinabide osoa. Hi-rugarren atala aditaz ari da. La-rresorok zer erabaki eta zer hau-tatu den ez-ezik, aditz forma ba-koitzaren barne egitura ederki ara-katzen du, irakaskintzan zuzen era-biltzeko egoki prestatutik. Eskema gehienok aski ezagunak genituen jadanik irakaskintzan, baina poten-zial, subjuntibo eta aginduzko for-ma erabaki berriak ere (zenbait eskualdetan berri!) ederki azalduak datoz, koloretan gainera, begien bistan errazago sar daitezten. Orto-grafiazko eta morfologiazko parte hauek osatzen dute liburu gehie-na.

Laugarren zatian hiztegiari datxe-kon eraskina dugu. Aurretik Eus-kalerriko leku-izenak datoz. Puntu honetaz, lanean ari badugu ere, ez du Euskaltzaindiak oraino erabaki-rik argitaratu, eta liburuaren zerren-dak 1964. ean Baionako «Euskal-Idazkaritzak» eskainitakoak ditugu. Beto hauek mugonez Akademiak bereak ofizialki erabakitzen dituen bitartean. Hauekin batean pertso-nen izenak ditugu, dagoeneko Eus-kaltzaindiak Satrustegiren lanaz onetsiak eta argitaratuak. Liburu-aren azken zatian berriro Arantzaz-ukoak ditugu: bi mila hitzetako batasun hiztegia; baina oraingo honetan Larresorok, berriz ere zentzu praktikoari atxikiz, espainol eta frantsesezko gutti gora-beherako itzulpenak ezarri dizkiolarik.

Berri labor honi buru emateko sentitzen dugun zorra ager diezaio-dan Larresorori, irakasle apaloi eman digun laguntza ederragatik; idazleentzat ere ez da makala izan-go. Erabakien biltze eta antolatze hau beharrezko genuen hamaika paperetan bila gure denbora urria alferrik ez galtzeko. Irakasle bakoit-zak erabaki beza orain nola iritsi arazi guzti hau ikastoletako hau-rrin begi-belarrietara.

Eta buka dezadan azken eskabi-de batez. Liburuan euskara idatzia-rekikoak aipatzen direlarik, ume-zurtz gelditzen da fonetika alder-dia. Egileak agintzen digunez, badu puntu hau ere ikutzeko asmoa. Ea, bada, berandu gabe laster argita-ratzen digun *Sustrai bila II* hori. Segur dagoke ez dela bere era-gina urrutiko oihartzunetan itzu-riko.

J. A. LETAMENDIA

UNIBERSITATEAN VALENZIANO MINTZAIRA SARTU

Valenzia-ko Unibersitateak, orain artio erabe izan badu ere, berriki valenzianoa sar-azazi du beren kla-setan. Laurehun (400) maisu eta Irakasle asi dira etxeko ikuntza ikasten edo barnagotzen, gero beren Ikastegietan Irakasle bezala plantatzeko, Herrialde edo Erreinu guztia edaduran. Lauetan ehun maisu, asko da, eta gu euskararendako borroka bera daramazkigu-nek, atsegin aundia artzen dugu berri hori jakitean.

Ikastaro horiek, 3 hilabetez irauten dute; eztagigu zer metodo edo ikasbidea, gramatikakoa ala arrunta edo rutinarioa, segitzen duten klase horietan; gero zer ondorioak dituzten klase horiek ikasleek berek esanen dute, gauza jakina baita, Irakasle ona izateko gai ba-tean, ezteza asko jakin behar. Irakasten jakitea, nor-beraren yitean edo izaeran datza, jakindurian baino are geiago: grazia behar da hortarako.

Halabada, zenbait klase ikusten ditugu, irakasle ja-kituna izan arren, ondorio onik ez dutenak eta den-bora laburraren buruan usten direla arront, arrakes-ta guti erdietsiz.

Baina ezta Valencia irian bakarrik asi ikastaro edo klase hori, bai ordea Castellón, Alicante, Alcira, Gan-dia eta Elche-ko ikastegietan ere. Lehenbiziko klasea, Valenziako Unibersitate-Erretora, doktor Bágüena be-rak asi eta eman zuen, importanzia aundia ematen ziola urrats hori erakutsirik.

Instituto de la Educación delako sailaren buruzagi den Zuloaga andereak ere artzen du parte klase ho-rietan (euskal odoleko dena, naski). Iada Espainiako zenbait tokitan, behar den garrantzi edo ardura ema-ten asi dira, minoritate direlako ikuntzeri.

Valenzian azkenik jabetu dira, ikuntza ofiziala, gaztelania, aisago eta errezagoko ikasten dutela aurrek, bere eskualdeko mintzaira literarioa, Eskolan irakur-tzera ikasten dutelarik; bi-eleketa edo bilingüismoa beraz, traba izan ordez abantaila dela gaztetxoendako Pedagogia legeen aldetik, oraintsu oihartzen asi dire Pedagogia jakitunak. Bi ikuntzen kontrastea eta itzen balioa ikasten-tu horrela aurak, burua eta adimena ornituz eta aberastuz. Orain asten omen dira Ikastegie-tan, tokian tokio Geografia eta Historia irakasten ere, geroago urrunago joanez Espainiako eta Europako ikasgaietara.

Bistan da, etxeko ikuntza (lengua vernácula) hu-nen aldeko astapena edo abiatze hau, Legetan finkatu nai izan dutela Valenzian; eta Ministerioaren Ley Ge-neral de Educación (L. G. E.) delakoak, bi-eleketari buruz markatzen dituen bidetik segituko dutela. Na-farroan Diputazioak orai denbora guti erabaki zuen gisa berean.

Hango Facultad de Filosofía y Letras delako Len-gua Valenciana sail huntan ezta orain, catalan eta valencianoaren arteko bereiskuntza aundirik suma-tzen; lehenago bi ikuntzek, goganbehar eta gibelasmu

geiegi zuten elkarrendako (nafarren eta vascongadoen artean izaten diren bezala maiz); kontuan artu gabe, catalana, ama edo aizpa nagusia bezala dela, eta va-lencianoa eta mallorquino, haren dialektoak. Sanchis Guarnier, valenciano ikuntzalari jakitunak leheneko klase hortan, gai minbera hau ukitu zuen, 400 ikas-leeri adiaraziz.

Ardura andiko urratsa izan da hau, ezpaita hango leku ofizialean egundaino sartua izan bertako ikun-tza. Sanchis Guarnier horrek, Lengua y Cultura va-lencianas delako Departamendua uste du Unibersita-tean ere, abiaraziko dela; asko alditan eskatua eta ukatua izan arren orai artio. Jakintsu horrek garbi utzi zuen bere klasean, etxeko ikuntza ikasteak ez-duela politikarekin ikustekorik asko, gauza bi hauek maiz nahastekutzen badira ere, maltzurkeriz.

Arritzeko da orain artio ez egin izatea urrats hori, joandeko Ministroa, Villar Palasi, valencianoa baita eta bere ikuntzaren aldekoa, omen; orain Ministerio berrian (esan zuen doktora Zuloagak ere) prestatzen omen daude, bi-eleketa edo bilingüismo-lege bat, Es-painian bizi diran iruzpalau mintzairaren ikasketarako. Agian, ezta berandu izanen.

Berri horiek jakinarazten digu DESTINO aldiz-karian (N.º 1899) Josep Soriano valenciano idazleak. Eta dio Escuelas del Magisterio horietan (orai Escue-las universit. del profesorado de E. G. B.) ikuntza klasea sartzea espero dutela berandu gabe, Valenzia-ko erreinuan. Bai eta Ministerioak beharko dituela maisuak apailatu eta prestatu, bere bilingüismoa-legea balliatu nai baldin badu.

Hau dena sinesteko, ikusi beharko, nik uste. Orai Valencian, 200 edo halako Ikastegietan (ofizialak eta partikularak), Instituto eta Ikastetxetan da, valenzia-no-mintzaira irakasten. Gure aldean ez bezela, jakin behar du irakurleak) iri aundienetan valencianoz min-tzatzen dira denak, andereak eta gizonak, gazteak eta zaharrak; hala gaztelania gutti, Alcoy, Benidorm, Já-tiva, Vinaroz, Castellón eta beste aunitzetan; hemen berriz, gero eta guttiago Euskara mintzo!

Galizian ere, Instituto askotan sararazituzte ga-llegoaren eta bere Literaturaren klaseak, espantu ga-be; eta saririk eskatu gabe; klase horiek gallegoz ema-ten dira. Aitzitik, hemen Gipuzkoan abiatzekotan dau-de Instituto parrasta bat; baino aterako diran Ira-kasle alkitarako eztugu uste gure gazte asko presta-tzen denik; gero erdalduak edo kanpotarrak sartuko dira, eta gu asiko gara ahuenka eta nigarka; garaiez presta ditagun euskaldun diranak. Baina uste dut gutarrek, adimenduzko lanetan baino industrian edo merkatalgoan, diru metatzea naiago dutela. Kultura saillean gibel samar gaudela, bihotz minez aitortu be-harko.

A. IRIGARAY

"ANTXON ELOSEGI"

Euskerazko Aur-Antzerkientzat Leen Sariketa

ONELA:

1. Lanak argitaratu gabeak eta antzeztu gabeak izan-go dira. Euskeraz.
2. Irabazleei sari aukeratu emango zaizkie:
 - Leenengoari 6.000 laurleko
 - Bigarrenari 2.000 laurleko
3. Maila txikiak lanak etorri dirala epai-mailek ba-deritzate, sariak eman gabe gelditu ditezke.
4. Tolosan, San Juan karrikan dagoan «Centro de Inicativas y Turismo»-ra bidali bear dira lanak: iru kopia, foliotan idatzirik, bi errenkaren tartean utsar-te bat utziz, onela adierazirik: «Antxon Elosegi» Euskerazko Aur-Antzerkientzat Leen Sariketa». Idaz-lan aukeratzeko azken epea 1974garreneko maia-tzaren 15garrena da.

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427726

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

5. Aurrei dagozkien gaiak darabiltzaten lanak izango dira; 6 folio gutxienez, 10 geienez.
6. Idazlan bakoitzaren bukeran ezaugarri bat jarriko da idatzia. Lanekin batera idatz-azal edo sobrea ezaugarria idatziko da, eta barruan, itxirik, egille-aren izen-deiturak eta zuzenbidea.
7. Aurre egingo da sari banatzea. Eratzailleek egin dezaketen jai batean. Irabazleei garai adieraziko zale nun eta noiz izango dan sari banatze ori.
8. Udaberriaren azkenaldera erabakiko dute epai-mailekoek nor diran irabazle; garai gaztiatuko da guztion jakinagari.
9. Zerbait argitu bearrik bada, eratzailleek emango dute bear beste argitasun.

Tolosan, 1974. urteko martxoan

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartuak, eta nora jo jakin bear du baserriar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gahiera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

"JAUTARKOL" EN OMENEZ

Kultura astea Erreenterian

Erreenterian, igaz bezala, kultura astea ospatzeko asmotan dabilta. Igazkoak izan zuen arrakasta eza-guturik, aurtan ere jarraipena eman asmoz su eta gar dabilzkigu Ereintza eta Sorgin-Zula erreenteriar el-karteak.

Aurtengo kultura astea ospatzerakoan batez ere ber-tarako seme genuen JAUTARKOL euskal idazlea izan dute gogoan; bere omenez antolatutako astea duzue aurtengoa Erreenterian.

JAUTARKOL

Euskal literatuaren berri dakienak badaki Jautar-kolen berri. XIX mendearen azken aldera jaio zitzaiz-gun Erreenterian, 1896 urtean. Apaizetarako estudioak egin asmoz Comillasko ikastetxera jo zuen. Apaiz ka-rarrerarekin batera Eliz legez saillean eta teologian ti-tulo bereziak ateratu zituen. Don Manuel Lekuonak, Oarso aldizkarian, esaten digunez: "Gure Jautarkol'en giroa, gizaldiaren aurre-urteetako Comillas'ko Uniber-tsidadean izan zen. Euskal-literatuarentzako giro bere-zi polita. An sortu bait ziran "Aitzol" bat, eta Oyartzab-al, eta Markiegi, eta Gartzia, eta Larrea, eta Etxan-niz; eta aien artean gure Luis Jauregui".

Gure erreenteriarrek apaizgoarekin batean barnean zeraman olerkirako sena landu zuen. Bere lanak ga-rai hartako aldizkarietan argitaratzen zituen: "Zeru-ko Argia", "Argia", "Yakintza", "Euzko Gogoa" eta abarretan. Amaikatzu txokotan zabaltzen zituen bere olerki eta idazlanak. Baita sari ugari irabazi ere an-tolatu ohi ziren leihaketa hailetan. Erabateko gizona genuen gure Jautarkol. Txikitari amaika aldiz meza lagunduaz ibilia natzaiako akolito bezala. Ez zen hitzu-na, ez zen hitz jario horietakoa, Gozoa zen eta batipat apá... Ez zen bere lanaz hitzegitea gustatzen zaien gi-zon klasea. Erreenterian bertan Jautarkol ezagutzen ez duen euskaldun asko da. Bere lanaren laurdenik egin e-be. amaikatzu berriketa egin ohi duen franko bada bazterretan.

Koldo Jauregi euskal idazle bete beteak opariak. irudimen indartsua zuen, bere sentipenak agertzeko aparteko erraztasuna zuen. Eta Don Manueli jarrai-tuz: "Ondoren etorriko ziran olerkariak sorkariak, el-duagoak eta garratzagoak izan ziran; baina, beren goxoan, Jautarkol'enak xuxpertuko zituzten, bestela, bearbada esnatzeke lotan iraungo zuten olerkari otsa-undiko sorkari bikainak".

Horixe da, bada, Jautarkolen meriturik haundie-netakoa. Giro egoki bat sortarazi zuen, olerki estilo eskola berri bat sortu zuen. "Biozkadak". Jauregiaren olerkien bilduma bat, euskal idazle gazteek irakurtzen, ausnartzen zuten. Jautarkolek ereindako haziak ez zen hutean gelditu; lur egokian erein ondoren frutu uga-rik eman zuen.

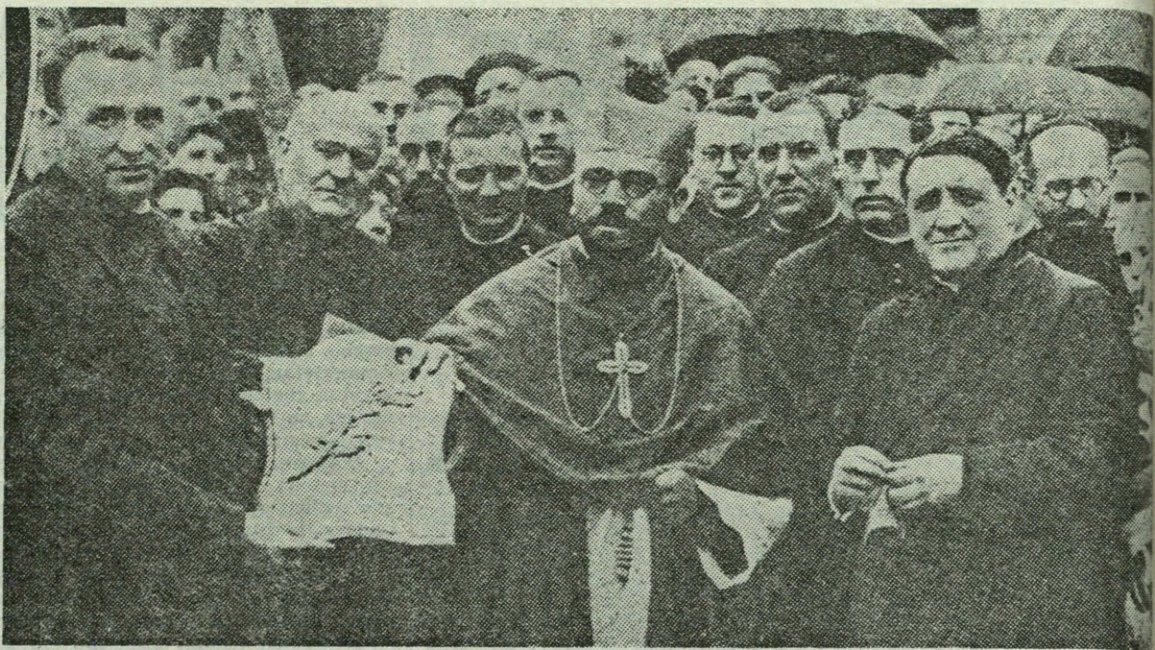
Baina hitz lauz ere lan bikainik utzi digu gure erreenteriarrek. Saiakera ere landu zuen, batez ere Lo-ramendiren lana ongi aztertu zuen. Halere, bere frui-turik hobereenetariko bat XENPELARREN BIZITZA izan zen, Kulixka Sortan Itxaropena argitaldaria eskaini zigan lan txalogarria. Xenpelar, erreenteriarra hau ere, ezagutzeko zoria Jautarkoli zor diot. Geroztik Antonio Zabalak egindako lanak osatu duen arren, ez gaitzek inolaz ere Jautarkolen lanaz ahaztu.

Horregatik, esker ona erakutsi nahirik, Ereintza eta Sorgin-Zulo elkarteek omenaldi bat eskaini diote.

KULTURA ASTEA

Koldo Jauregi gaurregun baino euskal giro hobe-rik ezagutu zuen bere sorterrian. Artean Erreenteria industria indartsuaren ardatzpean indartuz zihoakigun herri txiki bat baino ez zen. Azken hogeita hamar urte hauetan hazi zaigu batez ere Erreenteria. Hazi ere jendez hazi zaigu, industriad ez bait du aurrerapen egin.

Edonor dakikeenez, jendez ere kanpotar jendez le-poraino bete zaigulako hazi da Erreenteria. Bertako sagordetegiaren entzun ohi ziren bertsoan ordez, te-lebisioaren burruna, arrotz abetsiak, erdal giroa su-matzen da bertako tabernetan. Haurra erabat eta ne-uriz hazten ez bada, anormala gertatzen zaigu. Ho-rrelako zerbait gertatu zaio Erreenteriarri. Egia minga-ria, baina, egiazki, haxe gertatu zaio Xenpelarren eta Jautarkolen sorterriri.

Halare badaude lanerako prest dauden taldeak, ba-dira euskaldungoaz kezkatuturik bizi direnak, badira euskeraren alde lanean su eta gar ari direnak; Erren-terriako Ikastola eta zenbait soziedade lekuko.

Aipatutako zuloa bete nahirik, eta Gipuzkoako Au-rrezki Kutzaren diru laguntzarekin, kultura asteari hasiera emango diote martxoak 23an has eta 31an amaitzen delarik.

Aukerarik izango dute aste honetan erreenteriar eta ingurutakoek. Ikus hemen argitaratzen den egitarau edo programa. Hiru hitzaldi izango dira Laspiur, Cam-bleng eta Unanue, euskaldungoarekin zer ikusirik du-ten hiru gaiak ekinaz. Hain bertsozale den herriak go-zaldi ederrik izango du. Bertsoak kantatuz Joan Mari Lekuona, Xabier Lete, Julian Lekuona eta Antton Val-verde bertan izango ditugu. Bertsolariak ere gehienak Erreenteria-Oiartzun inguru honetan bizi izandakoak dira. Aste horretan Txirrita, Kaskazuri, Xenpelar, Bi-litz... abarren bertso ugari entzuteko zoria izango duzu. Bertsolari jaialdirik ere izango da. Xabier Oas-koagaren zuzendaritzapean, jaialdi bikain bat izango baita martxoaren azken igandean, goizeko hamaika t'erdietan, On-bide zineman.

Euskal musika eta opera maite duenak ere izango dun goza, bere egarria non ase. Txanton Piperri lana eskainiaz Erreenterian izango dira arrasatetar musikala-riak Danok abesbatza lagun dutelarik. Laboak, Har-tza anaiak eta Zabalak ere jaialdi bikain bat eskaini-ko digute.

Ikusten denez erreenteriarrek ez zaizkigu erdi bi-dean gelditu. Horretaz gain pintura eskultura erakus-keia izango baita luistarren aretoan. Liburu eta disko azokarik ere ez da faltako.

ESKABIDE BATZUK

Gerra ondoren jaio izan garenok, zoritxarrez, ez du-gu euskal idazle askoren lanik ezagutzen. Jautarkole-kin ere beste horrenbeste gertatzen zaigu. "Biozkadak" aipatu ditugu, baina ez da esku artean eduki dezake-gun liburua, agorturik bait dago. Hutsune hau go-goan izanik, ez ote litzateke Jauregiaren lanak argita-ratzemodurik izango? Ezagutzen ez den gauzarik ez da maitatzen. Jautarkol bera ere ez dugu behar hain-bat estimatuko bere lana ezagutzen ez dugun bitar-tean. Jauregiaren bizigiroa, ritmoa, inguru eta gaur-koa ez da berdina. Baina behar beharrezkoak ditugu gure aurrekoek idatzitako lanak esku artean edukitzea, gero eta hobeto ezagu ditzagun. Bego, horretan, es-kabideetako bat.

Dakigunez, Ereintza eta Sorgin-Zulo elkarteek es-kutitz baten bidez Erreenteria-ko kaleren baten izena Jautarkolen oroimenez ipintzea eskatu zuten. Badaki-Erreenteria-ko Udaletxeak eskabide hau haintzakotzat hartua duela, ahal duen bezain laster eskabide hau bete asmoz dagoela.

Askotan, haintzakotzat hartu izanagatik, gauzak luzatzen badira, ahaztu egin ohi gara. Ez ahal zaigu hemen ere beste horrenbeste gertatuko! Bestalde, he-rriko kaleren baten izena ematerakoan, ahal dela, ber-tako, kasko-kaskoan dagoen izenen bat ematea izango litzateke bidezkoena. Erreenteria-ko agintariak ere ber-dintsu pentsatzen dute eta, luzarora gabe, Erreenteriak Jauregiaren izenean kale bat izango duen esperantzarik ez dugu gaitzen.

EGITARAUA

Martxoak, 23.—Arratsaldeko zazpi t'erdietan Gi-zandi, Buruhandi eta txistulariak kalez kale.

Bederatziak eta laurdenetan: TXANTON PIPERRI, Arrasateko Eresbatzak eta DA-NOK abesbatzak eskainia. Erreenteria-ko Andra Mari Parroki Zaharrean izango da.

Martxoak, 24.—Goizeko hamar t'erdietan, Herri-Meza, Jautarkolen alde.

Ondoren, hamaika t'erdietan, Udaletxean Batzarre berezia, Jautarkolen goraiapamena egiten delarik. Arratsaldeko seieta, Erromeria Gamon Zumardian, musikari talde batek eta Triki-trixak alaitua.

Martxoak, 25.—Alameda Zineman Donato Una-nue euskal idazlearen hitzaldia. Gaia: «Gaia eta Teknika, gaur eta bihar». Or-dua arratsaldeko zortzietan.

Martxoak, 26.—On-Bide Zineman, arratsaldeko zazpi t'erdietan, BERTSO KANTALDIA, Xa-bier Letek, Julian Lekuonak eta Antxon Valverdek eskainia.

Martxoak, 27.—Alameda Zineman, Imanol Las-piur hizlari. Gaia: EUSKERA IDATZIA GAUR. Ordua, arratsaldeko zortziak.

Martxoak, 28.—On-Bide Zineman, Barojatarrek filmatutako «LAU URTE AROAK». Ordua arratsaldeko lau t'erdietan eta zazpi t'erdietan.

Martxoak, 29.—Alameda Zineman hitzaldia, Ra-muntxo Kanblong bertan delarik. «Ipar aldeko lanik ezaren arazoa gazteei begi-ra» gaia erabiliko du.

Martxoak, 30.—On-Bide Zineman, iluntzeko be-deratzi t'erdietan KANTALDI JAIALDIA. Mikel Laboa, Jose Mari Zabala eta Hartza anaiak eskainia.

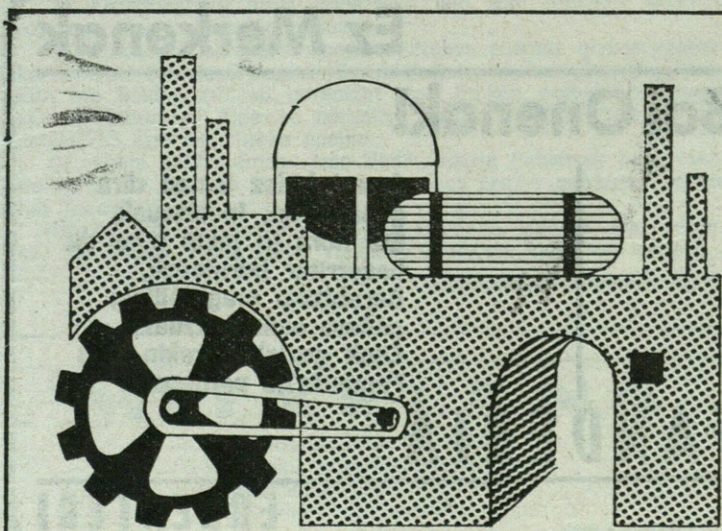
Martxoak, 31.—Goizeko hamaika t'erdietan Ber-tsolariak On-Bide Zineman, Xabier Oas-koaga aurkezle.

GIPUZKOA'KO LANTEGIAK AUERRERA ATERATZEN LAGUNDU

Gure eginkizunetan audienetako bat, Gipuzkoa'ko lantegiak aurrera ateratzeko laguntza ematea da. Gure diru laguntzakin, Gipuzkoan lantegi asko zabaltu eta indartu egiten dira.

Diru laguntza au era berean, janari gai, etxegintza, burni, mikromekanika, argi indar eta elektronika lantegietara banatzen da... eta beste edozer eratakoentzat ere bai.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

Erromako katolikoak Eliza barruko eta gizarteko zuzengabekerien aurka

Otsailaren 12-15 bitartean, diozesako batzarra egin dute Erromako katolikoek. Fama zen —ez dakit den— Erroma kristau aldetik kezka gutxieneko hirietarik zela. Oraingo batzarre honen berri jakinik, esan behar, sugar handirik ageri ez bazen ere, errautsetan ezkutuan bazela su bizirik.

Otsailaren 15ean egin zen batzar nagusia; buruzagi Ugo Poletti kardenala. (Jakina da, Erromako gotzai, berez, Aita Saindua bera dela, baina izatez Aita Sainduaren bikario edo ordekoa izan ohi da; oraingoz, aipatu dugun Poletti kardenala da).

Batzarre guztia, gai honi eskainia zen: «Zuzentasun eta maitasunari buruz kristauen erantzukizuna».

Eliztar ala kanpoko, talde askok zuen bere lantxoia egin batzarre honetarako. Bostehun txostenetik gora bildu zen, bost mila batzar-kide. Herrikoia izan zen batzarrea, bizi-bizia. Eta gure arteko zenbait eliz-arduradunentzat esan dezagun, Letran-go San Joan elizan egin zen batzar nagusian ez zela erreserbatutako jarlekurik, Herriko agintariak beraiek hantxe ziren nahas-nahasian: alkatea demo-kristaua eta kontzejalak komunistak denak.

Salaketa, «tua culpa»ka ez, baina «mea culpa»ka egin ziren; orain zenbait urte (eta gaur egun oraino jende askorentzat), Eliza maite duen batek ez lezake horrelakorik esan, esango zen, Baina, denborak aldatuxe dira hein batetan.

Esan zen, adibidez, erlijiosoek Erroman 51 milioi metro lauiki (kuadratu) dituztela, herrietxeak 4 milioi besterik ez duen bitartean.

Logika kapitalistaren ondorioak salatu dira hurrena, Ukituriko gai guztietan ageri zen, bestalde, politika eta erlijioa nahasturik, bata besteaz harturik dabilzala: bata besteari eskua goxo pasatzen diola, bata eta besteak bere pribilegio zaharrak gordetzekotan. Hori zela eta, egundoko egurra eman zitzaion demokrazia kristauari (ez ahanzi, azken 30 urteotan bera izan dela Erroman buruzagi); orobat, eman zitzaion erlijioso erakundeei ere.

Hona zer zioen, esaterako, Klemente Riva-k, Italiak Aulki Sainduan duen enbajadako eliz kontseilariak: «Politika eta erlijioso erakundek, bata bestearekin gurutzatuz, egoera hetsi bat garrantzizatzen dute, eta biek elkarrekin ekonomi eta hauteskunde indar galanta moldatzen dute...».

Hilaren 15eko batzar nagusian, aurreko egunetako batzordeetan agerturiko lanen sintesitxostena, sekular batek irakurri zuen, Luciano Travazza-k. Bi bider txalotu zuten. Honela zioenean behin: «Zorroztasunik gabeko edo etsipenezko kristautasuna hartzera bultzatu nahi luke jendea zenbait, eskubideei uko eginen liekeena edo gizarte zuzentasunaren aldeko konpromiso politikoa gutxitu eginen lukeena: horrelako bortxapen psikologiko guztiak —zioen— gaitzetsi egin behar dira; eta gaitzetsi, hurreko handizkiei zor ez zaion zerga (kontribuzio) galanta ordaintzera eragitea litzatekeelako».

Lagun hurkoa ideologiaki manipulatzeari, Elizaren irakatsien kontra aritzea da, zerbitzari bezala agertzen denak gisa horretan ihardunaz gizarteko bakearen alde ari dela uste badu ere, apostoladutza ari delarik ere; Elizarentzat, hain zuzen, maitasuna justizia gainezkatzea baldin bada, justizia maitasunaren gutxieneko neurria bait da, Paulo VIak Bogota-ko mintzaldian esan zuenez.

Horra, zergatik txalotu zuten behin. Eta bada arrazoinik. Askok, apaiza eta beste jende asko, sasi-baketzaila izatea nahi luke, su-emai-le orde. Zuzentasunaren aldeko su-emai-le ale-gia.

Baina, bestalde, ez zen guztia erlijioso erakundeen kontrako kritika izan. Eta honek, agian, aipaturiko batzar nagusi horren errealista sena adierazten du. Hain zuzen, Poletti kardenala ere txalotu zuten behin; erlijioso erakundeen kontrako kritika gogortxoari erantzun nahi izan zionean. Honela zioen, hain zuzen: «Besteen alde, batez ere behartsuen alde, maitasun handienaz beren burua eskaintzen duten pertsona hauei, hemen publikoan agertu nahi dizkiegu gure estimua eta gure konfidantza. Halako kritika egitean, hauzi antzu bat egin izan zaie askotan, historia kontuan hartzen ez duena: ahanzi egiten bait da, Erroma hiri po-breagoa litzatekeela Elizaren eta honen egiteen presentzia izan ez balu bere baitan».

Beste detaile hau ere txit adierazgarria da batzar nagusi honi buruz. Jaunartzerakoan, kan-tu baten ahapaldi (estrofa) asko kantatu zen. Ahapaldi bakoitzean, giza bizitzako egoera berezi bat aipatzen zen, eta bakoitzean Kristo han zegoela esateko: «Hona lana... Hona kan-tua... Hona sufrimena... Hona otoitza: Zatoz ho-na Jauna». Eta beste ahapaldi honetara, hots, «Hona borroka» ahapaldira iristean, jendearen abotsa nabarmenki ozendu zen, indartu.

Bukatzeko, Poletti kardenalak, Batzarre hau egiteko asmoa agertzean egindako mintzaldian jaulkitako hitzok eman ditzadan: «Hau da gal-dera: Elizak ba ote du gaur egun zereginik egungo gizarteari buruz? Bai horixe. Hauxe: egungo mundua onartu ezinekoa dela esatea, eta gizonaren egitekoa hori aldatzea dela esa-tea eta guztiekiko etorkizuna gidatzea».

Zer aterako ote den guzti honetatik? Poletti kardenalak, ijestu profetikoko bat zela esanaz definitu nahi izan zuen Elizaren barnetiko «kontestazio» hori. Dena den, ehun eta larogei eta bederatzi erlijioso buruzagi nagusik hitza emana du jadanik goian aipaturiko salaketa hori dela eta), bere esku dituen lurretatik zati bat udaletxearen esku ipiniko duela.

Aita Sainduak berak ere, otsailaren 18an, iganderoko «Angelus» garaiko mintzaldian, pun-tu horri heldu dio, esanez, batzarre horretan harrotu diren gaiek lehendiko kezka eta larria erresumindu egin dituztela askorengan; ezin konpreni ditekela, nola zenbait pertsona bes-teren ahuleziak eta ezinaz baliatzen ahal den bere sakela gero eta gehiago puzteko

AMUNSA

AIETEKO

“GURUTZIAGA”

Kristau elkarte baten asmoak

Gurutziaga, Aieteko eliz berritzearekin batean, igazko maiatzean, mo-ja denon zerbitzurako bertako kristau elkarteak sortu duen ekintza da. Apaiz, eta laiko taldearen arduraean, kristau konprometituak sortzea da bere helburua.

Baserrri giroa eta gure herriko ohiturak gordetzen dituen hauzoa da Aiete. Gure elkarteko talde baten mintzaira, euskera da. Badira euskal-dun donostiarrak ere, gure artean harrera ona arkitzen dutelako, Aietara etortzen direnak. Gurutzia-gak, kristau euskaldunak gogoan izanik, lagun-tza batzuk eskeintzen ditu.

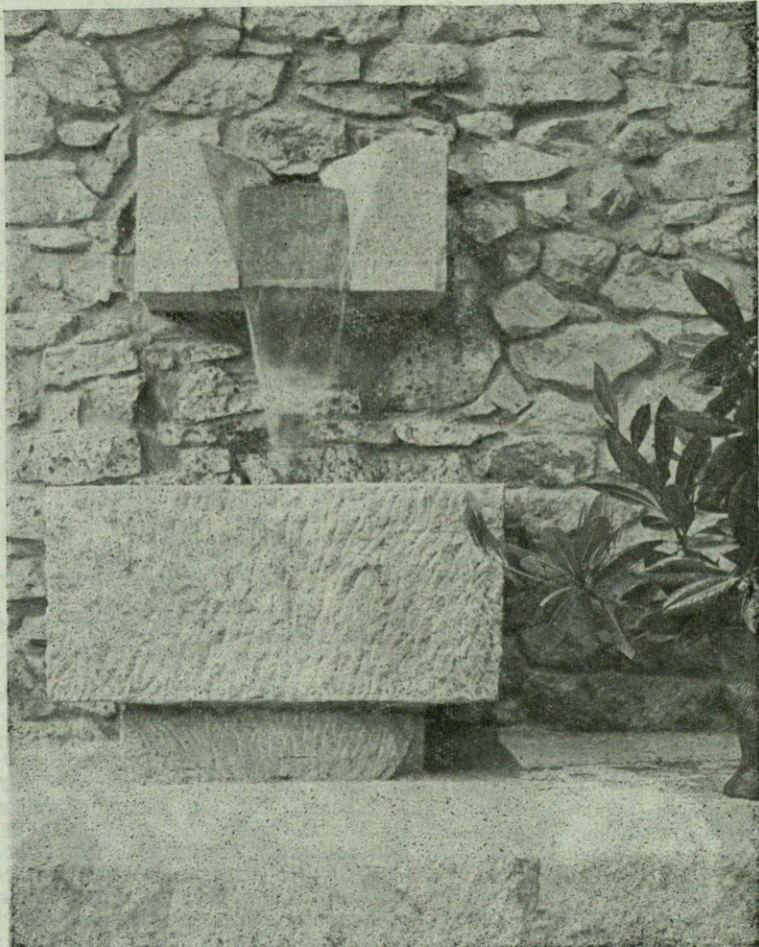
Azken urteetan, harrera haundia izan dute Aste Santuko ospakizunek eta igandero euskeraz ospatzen dugun Eukaristiak. Igandeko Eukaristiari, batez ere abendu eta garizuma aldian, hitzaldi eta abestien bidez, garran-tzi berezia ematen diogu.

Zerbait gehiago egiñaz eta eskeiñiaz jarraitu nahi degu. Euskerazko zerbitzuak eskeiñiaz geurekin eta herriarekin leial jokatu nahi dugulako. Horregatik lehenago aipatu dugun Pazko ospaketarekin batera, Pentekoste ospaketa eta Eguberri ospaketa eskeintzen ditugu, jai berezi hoik kristau giro jatorragoan ospa ditzagun.

Elizako gaurko egoeran, taldean egiten dan reflexio baten beharrean gaude. Taldean, gure eta besteen arazo eta kezka batera jarri eta aztertu behar ditugu.

Urtero, garizuma aldian bereziki, egun batzuk azter lanetarako eskeiñi-ko ditu. Aurtengoan, hiru egun, gai garrantzitsuekin: pakeatzea euskal He-rrian.

Zerbitzu hoietaz baliatzen diranak, kristau eta euskaldun bezala beren bizitza sendo oinarritu eta sinismena sakonki azter dezaten. saiatzea eta laguntzea da gure asmoz.

ARGAZKIA: Gurutzia-gako bataio iturria

AZTER BILLERAK

—Aieteko GURUTZIAGAN
—martxoaren 25etik — 27ra.
—arratsaldeko 8etan.

GAIA: PAKEATZEA EUSKAL HERRIAN

- 25. astelehena: Pakeatzea euskal Herriko kondairan eta espi-ritualitatean. Juan M.ª Lekuona.
- 26. asteartea: Pakeatzea gaurko euskal Herriko gizartean eta fa-milian. José M.ª Aranalde.
- 27. asteazkena: Pakeatzea gaurko euskal Herriko langille eta gaz-terian. Benantxio Otaegi.

plaentxi

KIROLAK

Otsailean mahai inguru bat izan genuen; hurrengo astean, berriz, kirol bazkunaren batzar nagusia.

Mahai inguruan, kirolaren egoeraren berri gehiena zekitenak bildu ziren. Kezka ugari agertu zen bertan, guztiak oso kontutan hartzeko modukoak. Aspalidanik omen dute futbol zelaia egiteko asmotan. Hala bedi!

Hori, guzti hori, egiteko Sagar erreka estali beharko litzateke, Herriko etxeak ordezkariek esan zigutenez; halere, erreka estaltzeak lanak omen ditu, alde batetik diru gutxi dagoelako eta bestetik, berri, zaborrak non bota jakin ez dakitelako.

Lehendakaria berri emaleekin sartu zen: herri kirolez ezer gutxi omen diote aldizkariak. Izan ere jendeak deportea egin behar du, baina deporte horren berri ere jakin behar du.

Z. Argian ez bide dago lekuri kirolez iharduteko; horien berri ugari ematen dute erdal egunkariak, beraz, horietara jo beharko da gauza horien berri jakiteko.

Egia da, bestalde, ardandegietan eta jendea erruz mintzatzen dela kirolez, baina, zoritxarrez inor gutxi da kirolaren alde egiaz eta zinez eginahalak egiten dituenik.

Batzar nagusia beti bezelakoa izan zen: ihaz egindako gauzen agerpena. Urte ona izan da. Eskerrak Eloi Uriarteri. Aurten ere berau dugu lehendakari; gure ustetan aupada ederrik emango dio gure herriko kirolari.

Hizketaldi hautan oso jende gutxi ibili da; ia denak gaztetxoak; neskatoen bat edo beste.

Euskeraz berriz hitz bakario bat besterik ez genion entzun lehen-dakariari, "gabon". Ohiturari jarraiki, den dena erdaraz, edukazioak ere hori ezkatzen baituke du-darik gabe. Kirol elkarteak euskaraz arduratzeko ordu da!

Mendiko txartelak, beste ezer ez dute euskeraz ateratzen. Aurten, gainera, bertso eta guzti dakar txartelak, nahiz ez oso zuzen idatzirik egon.

Biskarrian pardela eskuan makilla aldasaz gora doaz gisa talde pilla. Kaleari utzi ta aisearen billa zaletasun eder au zabaldut dedilla.

Ia ba denon artean euskerari bultzadaxo bat ematen diogun, denon premian da eta!

Gazte talde batek

deba

GAZTEEN ELKARTEAN

Izan berria da bazkun hontan ohi-tazko Biler Nagusia. Urteko gorabeherak aztertu ondoren lehen-dakaritza berritu zen. Milagros Idiakez izan da hautatua.

Ez dugu uste neska gazte honek aurkezpen handirik behar duenik, zeren denok ikusi dugu urte hau-etan herriari begira izan diren lanetan sarturik. Eskarmentu hori lagun duelarik Elkarteko buruzagitzan langile izango den ustea du-gu.

ZORIONAK.
GAU IKASTOLA

Eratu zen urtero bezala alfabetatze ikastaroa. Hogeiren bat lagun biltzen gara Jexux Mari Arrietaren gidaritzapean. Bi hilabete daramagu ortografia, hitz-joskera eta aditzaz asteen bi ekinaldi eginaz. Mesede handia egiten du honelako ikastaro batean parte hartzeak. Ez dut uste inork uka dezakeenik. Baina itxura denez bada gauza garrantziazkoagorik. Zail zaigu talde handiagorik osatzea, behintzat.

Honela doakio bere bizitza aurrrera gure herri honi euskaraz alfabeto izanaz. Tamalgarria, baina egia, zorigaitzez.

BATZAR BAT

Oraintsu berritua den Ikastolen Elkarteko Batzaren Bateragileak Elgo-

barren izan du bilera inguruko ikastolen ordezkariak.

Beren artean duten giro jatorra nabaitu zen lehenik. Hainbat indar eta ordu iskanbilan igarotzeko garaia joan zela esango genuke. Ikastolei on zaizkien zerbitzuak eratzea eta eskaintzea da beren asmoa. Erakunde berriak sortzeko legebideak, heziketa eraketan diren egoera eta aldaketak, eskola-liburu eta fitxa egokien prestaketa, euskaraz galak ikasteko premiazko dugun mailatik mailarako egitarau bat, beste eskoletakoekin pareturik ikastoletako haurrek duten neurria, ikastolatik irteeran izango diren profesional ala batxiler alderako joerak eta haurren seguru baten beharra izan ziren aipatu zizkigun gai bikainak.

Ikusten denez egitamu ederra berena. Zalantza gabe denok lagundu behar genieke, bakoitzok deza-kegun neurrian.

Bailaraz bailara ari dira batzarrak egiten, jendea ezagutuz, elkarren iritzien berri jakinaz.

Ondorio onak ekarriko dituela uste dugu bide honek. Hala opa diegu.

IDIAKEZ

herrera

HERRERAKO «CLUB DEPORTIVO» DELAKOAK ERATURIK HILEN 10 EAN OSPATURIKO CROSS-AREN BERRI

Goizeko hamaiketan eman zioten hasera urte-urtero ospatzen den txapelketa honi. Zerua goibel, lainotsu eta jende eskas, azken aldean poliki-asko bildu bazen ere. Hona hemen lasterketa hautan lehenengo postuak irabazi zituzten korrikalarien izen-deiturak eta denborak:

SENIORS (GAZTEEN)
MAILAN

Sei jira-biratan 9980 metrotako bidea bete behar zutelarik

1go Jose M. ^a Irastortza	27'44" 4/10
C.D. Herrera-Ferpes	
2. Vicente Artola	27'47" 8/10
C.D. Herrera-Ferpes	
3. Jose Luis	27'55" 8/10
Teleport-Palmera	

Taldeka 1go eta 7 puntuz C.D. Herrera-Ferpes.

JUNIORS (GAZTETXOEN)
MAILAN

Lau jira-biratan 7130 metrotako bidea egin behar zutelarik

1go Juan M. ^a Iglesias	20'16" 6/10
S.D. Urola-Zumarraga	
2. Ignacio Mitxelena	20'25" 2/10
C.D. Herrera-Ferpes	
3. Baltasar Godoy	20'39" 2/10
S.R. Cantabria-Logroño	

Taldeka 1go S.D. Urola-Zumarraga 13 puntuekin.

Eratzaileen aldetik beren lana ondo bete zutela aitortu beharko genduke baina esan dezagun, bide batez, Txingurri aldean dabilen hainbat berebilen arrizkupean gertatu zela korrikalarien eginkizuna. Ohitura ez galtzearen trafikoz zuzentzaileak gabe aurkitu ginen, ez munizipalik ez bestelakorik ere, ia urregio batean faborea egiten dugu!

Altibozatik jakin arazi zigutenez korrikalari frantzesak ere ba omen ziren, euskal frantzesak izan baziren gu koforme ginakeen, bai horixe! Nahiz eta hipar-euskaldunak izan, halere.

Azur kirol-zaleok, agur datorren urtera arte. Afariak ez direla faltako, zenbat ezetz?

BATEREN-BATEK

durango

Bada denbora gure herrian nora joan ezean aurkitzen diranentzat etxe barri bat egiteko, asmoa zegoena.

Durangoaldean bagenuen Abadianon, uste dut Elorriren ere baitetz

eta, gero Durangon. Lehengo biak hitxi ziren eta hirugarrena... oraindik lehengo lekuan dago. Durangoalde guztirako barri bat egiten ei doaz Durangon eta, horretan gabiltz aspalditik!

Durangoko haundiki batek utzi zituen horretarako miloi partida bat orain dela bizpahiru urte; ziur asko erredito onak emoten dabilzenak baina, etxe barria...

Ihaz entzun ere, entzun genuen lurra erosi zirela bertako Momotxo deritzon hauzunean.

Tokiaz ere... zaharrek eguzkia behar dute hezurretako hotza kentzeko, gazteek baino askoz gehiago maite dute eta lur hauek behar bada ez dira izango egokienak —eguzki itzalean aurkitzen baitira—, baina... tira ba! «Gauza guztiak ezin dira denon gustora egin eta lur hoiek aukeratzeko egongo ziren arrazoi batzuk, esanaz, lasaitu ginen.

Baina horra hor, urte bete igaro eta oraindik «Lehenengoko Harria» ere ez dugu inaguratu.

Bagenekian etxe haundiko gauzak astiro joaten direla baina... horrenbesteraino! Bide horretatik «Escorial»-aren jasotzea bezain luze dateke!

—oOo—

Egunokin eta hil honen 30erarte, Ezkurdiko enparantzan Dagozen Herriko Kultur Aretuetan, Durangoko pintoreen agerketa bat dago. Hainbat lan dago; sartu urten bat egin gabe ez zaitezela gelditi esango nizeke.

—oOo—

Larrea, burdinaz lan egiten duen ertilarren lan biak kendu ditue.

Lan bi hau Ezkurdiko enparantzan zeuden eta, exposizio gisa bezala utzitako formaa bstrat hoiek hainbat hilabetetan ikusi ahal izan ditugu.

Ertilarren lana popularizatu eta kaleratu nahian egindako esperientzia honi ondo deritzagu; jandeak, nahiz eta ulertu ez, lehenengo batetan komentatzen ikusi genuen eta asken baten ohitu egin ginen danok.

Orain berriz hutsunea nabaritzen da.

Arduradunek ahalegindu behar lukete esperientzia (halan hartzen dut gauza hau) honeri jarraipen bat emoten, noiz behinka holako batzuk ekarri baita norenak diren, etab. pixka bat azalduz.

KATAZURI

pasai san pedro

ARRANTZALEAK BERRIZ
LANEAN

Zazpi egun egin dituzte lanera joan gabe bajurako arrantzaleak. Alturakoek ez diote behin ere lanari utzi. «Gas-oil»-aren prezio berria jakin bezain azkar ekin zioten berriro lanari, hilaren 12an hain zuzen ere.

Beti bezala txikiak eta ahulak nozitu du. Baina borrokaren fruituez haundiak ere baliatu dira.

PARROKIAREN BERREHUN
URTE BURUA

1774garrenean zabaldut zioten bere atek lehenengo aldiz gure elizak. Haundikiro ospatu nahi da gertaera hau. Horretarako batzorde bat osatu da elkarte guztien artean. Lanerako gogo haundia dago.

Ospakizun hau jendeak herriaren berri jakin dezan moldatu nahi da. Denetarik izanen da: lehiaketak, hitzaldiak, kultura astea, bertsolariak eta abar. Bide batez herriko seme Azpillaga bertsolariari egin nahi zaio gorazarre. Bai omen ziren bertsolari gehiago herri barruan zazpi sagardotegi zirenean, baina San Pedroko Elizako bataiatutakoen artean Azpillaga bakarrik da ezaguna.

OHARRA

Zuloz eta koskaz beteriko bideak aurkituko dituzue. Ondo gogortutako berebiler etorri, beraz, alderdi honetara. Badaiteke orduko bideak berdinurik egotea. Ari gara behintzat berebileren zergak ordaintzen urtero bezala.

Baina dena den, badaezpada ere,

ez etorri nolabaiteko kotxe ahu-lez. Bi puska eginik gelditi zindezke. Zulo batetik atera eta bestean sartu egiten bait duzu hemen.

IBON

oñati

IKASTOLA

Joan zan illeko 23an izan zan Ikastolako umeen guraso eta lagun-tzaileen batzar nausia, bertako batzordeak deituta. An erakutsi zituzten joan dan urteko irakaskintza-ren problemak eta diruaren gorabeerak.

Irakaskintza gaian ikusten dan problemagatik, Arrasate eta Bergarakoekin bat eginik, San Prudentzio aldean Lizeo jatorri bat jasotzea iruditu zitzaizen bidezkoena. Orren gogoz diardue lanean aurretik dabilzenak eta jakina, onek beste buru-apurketa bat dakar, diruarena.

Orain arte ezaririk dauden kuotak motz samar gertatzen dirala ere aitortu zan. Jasotzeko bide bat egiteko bearrak aipatu zan.

Oñatiarrok, lagun diezaigun gure ikastolari!

LIBURUTEGIA

Eskuratu dugu eta bein baiño gelagotan irakurri ere bai Erriko liburutegiak atera duen agerkai edo boletina.

Lan auek azaltzen dira:

1.—«Txingo dela ta», jatorriz oñatir dan Sabin Irizarrek agertu duen Txingo izeneko liburuari eskeiñita.

2.—«Petrikilloren eriotza», Zumalakarregiren petrikilloren eriotza eta lurperatzea, Oñatin 1842garren Abuztuaren 11an.

3.—«Oinatiko etnografiak zer-bait», Azalpen batzuk egiten ditu asieran. Era onetan sailkatua eta moldatua dago: Oituzazko ekonomia - Jantziak - Etxea - Gizarte bizimodua - Oituzazko festa egunak - Jolasak - Herri mailako sendakintza eta Sinesteak.

4.—«Enkuesta txiki bat», euskerari buruz, 13 eta 14 urteko eskolaumei egindako enkuestatxo bat, iru zatitan: Euskeraz dakitenei, guraso euskaldunen ume erdaldunei eta guraso erdalduen ume erdaldunei.

5.—«Oinatiko geografiaz dato batzuek». Lan sail au banaketan da: Oinatiko lurraldeen mugaketa eta deskripzioa - Morfologia - Geologia - Hidrografia - Giroa eta euri aldiak - Meatzak eta beste lan-keta batzuk - Landaretza eta lur lanak eta Giza-geografia.

6.—«Liburutegiak datoak». Joan zan urteko argibideak. Liburu berrien erosketak eta argazki artxibo baten sorketa.

7.—«Diruaren artu-emanak» eta

azkenik «Oñatiko euskal kultura».

Begien aurrean da, bertako ru eta batzordea, errian jakin eta kultura bidea zabaltzeko tzen dala. Agertzen diran oso aukerakoak eta bikainak ditzen zaizkigu. Batez ere: Oñatiko etnografiak eta geografik egindako ikasketak. Lan asko tataro frutua da au guztia. A artean pipiak jateko ote? Ez litzake gauza ona eskolan iraktea?

353 liburu berri sartu dira irutegian eta argazki artxiboan da.

Oso ederki.

OTALOR

hernani

BERTSO KANTALDIA GURE
HERRIAN

Kronikatxo hau irakurleen es-tara Iristerakoa, Hernanin, ez-okerrik ez bada, Xabier Letek-tton Balderbek eta Julian Letek-nak bertso zahar ugari eskat-izango digute Aitor antzokian, Martxoaren 18an. Ahozko literatura zati ederrenetako batzuk kantat-dituzte Joan Mari Lekuona, Ju-nen anaia, aurkezle delarik, lau-kotea jaialdi horretan! Eta-nak oiartzuarrak, euskera bizi-a dartzan benetan saiatzen oi-artzuarrak.

Entzun genituen Donostiako-tzoki Zaharrean eskaini zigun kantalidia. Martxo 3 eguerdi al-dantzokia leporaino betetzen z-jendeak gozaldi ederra hartu z-Kantatutakoen artean, benetan-kainak iruditu zitzaizkigun X-larrek eta Kaskazurik euren bur-eskainitako bertsoak. Bertsoak-humilak direla sarritan entzun-gu, eta horrelakoa behar, gisa-rretako bertsoak ipintzeko.

INAKI

beasain

Datorren Ikastaroan (1974-75-ean) Beasaingo «Escuela Parroquial Ntra. Sra. de Loh-naz» Ikastolan beren haur-rak (2-3 urtedunak) sartu-nahi dituzten gurasoak, iz-na ematera joan daitezke Martxoaren 20-tik Apirila-ren 5-era bitartean eta ila-nabarreko 8-tatik 9-ta-ri Beasaingo Ikastolara (E-ruskin kaleko 4-gnera). Be-te edozer gora-beheraz ere-han bertan emango da be-rra.

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

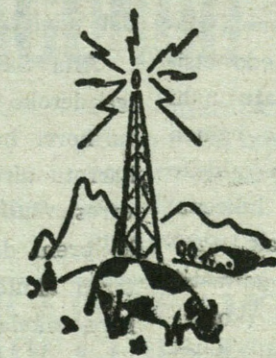
UGARTE

Urbietan, 66

DONOSTIA

Donosti-Aurrerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI
SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega-ko Perira Joan
etorriak

Baserriaren alde

algorta

Martxoko 10ean, Gran Cineman, ume jaialdi bat egiteko zan, Lasarte ikastolako umeekaz. Baina jakin izan ahal dogunez, atzeratua izan da, eta egun barria, Martxoko azkeneko igandea da, hau da 31an.

Esan genuenez, eratzailea Patronato Aldai da.

"Ateneo el Abra" eratzaile dalarik, hitzaldi batzuk izan dira Getxoko institutuan eta lehenengoak, Bizkaiko clerkiari buruz izan da eta parte hartu eben Gregorio San Juan eta Mari Carmen Ruizek.

Bigarren, Bizkaiko Musikari buruz eta hizlaria Jose Ramon Rodriguez Lafuente.

Hirugarrena, Albiu jaunak emana, energiari buruz izan zan.

Otsailaren 21ean, Ondarreta abesbatzak kanta saio eder bat eskaini euskun Ondarretako (Las Arenas) Cinema Socialean.

Egia esan behar bada, hainbat entzule egoen eta denak oso pozik urten ziren.

"Semana Parroquial" dala eta, Redentor izeneko eliz barrian hitzaldi batzuk antolatutak izan dira eta bai kantu saio bat ere, Biotz-Alai abesbatzak emana.

Azkeneko orduan jakin izan ahal dogu atzeratua izan dala, kantu saioa behintzat.

TXUS

erronkari

IDOIA-EN JAIA

Kanpoko Idoiei eskeintzen zaizen jaia ekainaren azkeneko igandean ospatuko da; larunbatean, dene Petri egunean, asiko dira ospakizunak. Isabako eta Ibar guztiko Idoiek, Idoiak gure Ama Birjina ikustera etorriko diranei ongi-etorria egingo diete. Eta Erronkariar gisa jantzita datozenek Ama Birjinari egingo zaion lore-eskeintzan parte artuko dute.

Jesus Arbeloa, gure apaiz jaunaren zuzendaritzapean jarduten du, orain illabete batzuek ezkerotik, esku-lantegia eta bertan bukatzen ari dira jainerako erronkariar andereen janzkeraz. Isabako andereen gogo bero eta trebetasunari esker, gogor egin ahal izan da lan zaila. Jaiegun ortan emango aio merezi duen balioa egindako lanari, eder antzeari dagokionez. Beste berrialdi batean xetasun geiago emango degu, itxura denez, ospe aundiko izango dan Idoia-en billera oni buruz.

JAKINTZA-ETXEA

Osorik berriua, joan dan urtarilaren 27an ireki zan, Iruñeko "Coral San José" emandako musikaldi ederrarekin, Vianako Printzeren eta Iruñeko Udaletxearen Aurrezki Kutxaren babespean.

EGUTEGI EDER BAT

1. Aurtan Nafarroako Aurrezki Kutxaren 1974eko Egutegia nafar ermita eta erromeriei eskeintzen dago. Kolore askotariko zenbait irudik Idoia, Arrako eta Muskildako festak dakartzite. Badakar ere Iru Bigaen Zerga. Egutegi eder au ongi artua izan da alderdi artan.

SARAITZU ERRONKARIKO ALMADIZAEI OMENALDIA

Zangotzako Jakintza Etxeak, Iruñeko agintari eta Saraitzu eta Erronkariako ordezkariak batera, almadizaei omenaldi bat prestatzen ari dira: oraindik bizi direnei eta aurretik beren bizia arriskatu eta ibaian il zirenei, Omenaldi au ongi artua izango da Nafarroa osoan. Baina ez gurek zuzenjakatuko Salbaterrako eta Sinesko talde aiek aaztuko lagunitu, Erronkariako ainbeste almadia erabili zizuztenak eta oraindik ere aietako zenbait bizi diranak.

M.E.L.

azpeitia

EGUNEROKO-GERTAERAK

Gure bizitzan zehar egunetik egunera gero eta nabariago sumatzen dugu zerbitzu on baten beharra. Lana bera bezain premiatsua zaigu gaurregun gure herrietan zerbitzuak ongi antolaturik egotea. Gizeak berak bere sostengurako eskatzen duen zerbitzu bat da. Alabaina, sarri ikusi izan dugu gaurko zibilizazio maluratsua hau, gizonak gizartearen bear duen baldintza gotor hau ukatzen. Baina, kontuz, gizarte batek behar dituen zerbitzuak; ez dira gizon guztientzat ukatuak. Ekonomiararen ardatzak eskuarteat dituzten jaunek, diruz bapo hornituek, aisa arkitzen dituzte komeni zaskien zerbitzuak! Beren semeentzako munduko eskolarik aurreratuena, sendagilerik sonatuenak, itsasertzetako egoitza apainak, eta beste.

Gertakari orokor honen aurrean, beronen argiz ikusiko dugu Azpeitiko zerbitzuaren egoera larria.

Nonbaitetik ahsi behar eta, has nadin sendakintza zerbitzua aipatzen. Azpeitiak hamaika mila biztanle inguru du gaurregun. Hiru midiku, hiru arrik bat azidontetarako eta beste biak seguroko gaixoen premiatarako! Mediki biok, bakoitzak bere etxe edo bizitokian dardukate konsulta-lekua. Gela koskor bat hainbeste laguntzat! Bisitariak, nonbait egon behar eta, eskaileretan eseririk bi etah iru ordu luzetan itxoiten dute errezetaren esperantzan. Esperantzetan diot, zeren sarritan medikuaren gelara heldu baino lehen, mareatu, nekaz edo nazkatutik beren buruaz amorraturik madarikazio biziak aldegiten dute. Ez dadukagu okulista bat ere. Hau ere lehenago bagenuen, baina orain Azkoitira joan da. Nahiz eta lehena oraino bizi izan, hagin-konpontzailerik ere ez dugu herrian. Honetaz Zumaia eta Azkoitia askoz hobeto daude.

Ambulantzitarako auto bat nola edo hala inguratu zen. Honetan ere langile bakoitzok, beste laguntza batzuen ondoan, geure sakeletik ordaindu beharra izan genuen. Eta ongi dakigu hartan saiatu ginenok zenbat oztopo ukan genuen bidean. Lehengo astean, Azkoitia eta Zestuan bi ambulatorio inaguratu ziren. Baina Azpeitian, nahiz eta egoera ezin larriagoa izan ez zen elkartu bere hauzoetara. Hemen klinika partikular bat egin asmo omen dute. Lehenago ere esan dugu diruz hornituek arkitzen dutela soluzioa. Herri xheha gelditzen da aterabiderik gabe!

Gaur mila aldiz behar gehiago dago herrian ambulatorio on batena, klinika partikularrena baino. Hau, orain dela hiru urte egin ginituen elkarrizketetan ere garbi azaldu zen!

Mediku baten gela ez daiteke finkatu gogotarren mailan, emakume-haurdun, zahar eta nekatu asko ibili behar duen tokia delako!

Herri mailan beste problema sakon bat, industri-hondakinak sortu du. Herriaren bihotzean finkaturik dagoen industria batek aspaldidantik agindu omen zuen kelurrunaren arazoa zurrutzea. Guk, urtea joan eta etorri, lehenean ikusten dugu problema eta kelurrunaren eraso eta kutsadura geroz eta herritar gehiagok jasan behar! Zenbait sasi-konponketa entzun ditugu arazoi gagozkiola; baina gure ueste apalez, industria hori lekuz alda ez badadi soluzio guztiak ez dute zinkit burutzerik izanen.

ANATSAN

pasai donibane

URRE-EZTAIAK

Bonantza hauozan dugu eliza xarmanta, guztiz apaindua ikusi genuen Martxoaren 10ean. Ez zen gutxiagorako!; izan ere, orain dela 50 urte (berrogeita hamar urte halajaina!) eliza ber-berean ezkundu baitziren, JOXEPA ALDASORO eta LUIS LOPETEGI senar-emazte jatorrak. Hau dela-eta, omenaldi berezi bat eskeini zieten seme-alabek. Herriko ume talde batek, Dn. Felix apaizaren zuzendaritzapean, zen-

bait bertso eta kantu eskeini zizkien, kitarra eta guzti lagunduz. Beren biloba Joxe Manuelek ere (ikastolaren hazia fruituak ematen ari zaizkigu), bertso jario ederra agertu zuen.

Meza ondoren, bere seme-alabek eta bilobaz inguratutik, Kamara Jaretxean, bazkari ederrean bildu ziren giro atsegin bat sortuz. Har bezate Joxepa eta Luisek gure zorionik beroena. Jainkoak, elkarren ondoan luzaz eta gozo bizitzeko osasuna eman diezaiela!

BIZIMODUA GORUNTZ

Ez nolana gainera, arranoa! Urte berri zoriontsua opa genion 1974 urteari; baina, «zoriontsu» ez baino «zorigaitzeko» bihurtu zaigu, bizimoduari dagokionez behintzat.

Egunetik egunera, bizimodua garestituz doakigu eta dirudienek, abiada aldapatsua honek, ez du gelditzea itxurarik.

Ogia, butanoa, azukrea, argia, gasolina, olio eta abar, zerura igo zaizkigu abaila bizian. Esaterako, olio. Dendari batek esaten zigunez, familia gehienek «Girasol» delako olio (36 pezetakoa) erosten omen zuten. Olio honek, egun, 42 pezeta balio du; baina, dendariaren artean, tantoka banatzen dutenez gero, satorra bezain zaila izaten zaigu erostea. Olio premiazkoa dugu, eta ez dago beste haurerarik: «soja» delakoa erosi (36 pezetakoa) ala «oliva» delakoa (68 pezetakoa). Alde ederra zegok!

Zergatik garestitze hau? Petroleoa merio dela-eta, ez ote da izan premiazkoa artikulua altxatzeko, primerakoa aitzakia? Zergatik agintariak jarri zieten langile soldatei bakarrik muga, inflazioa geldiarazteko asmoz, berek ziotenez?

Beste aldetik, soldata altxatzen badute ere, nagusiek kostoa gortzen dute, bizimodua berriz ere garestituz. Horra bada, betiko gupil zoroan sarturik.

Izango ote da irtenbiderik, guzi hau konpontzeko?

GARIZUMAKO HITZALDIAK

Garizuman sartuak garenez gero, zenbait hitzaldi antolatutak izan dira bai elizan, bai zine gelan, astearteetan eta ostegunetan.

Gure herrian, dirudienek, euskal-dunik ez da bizi, zeren hitzaldi hauek, erdera hutsean ematen bai dira. Betiko leloa jakina: «Denek erderaz bazekitek eta merezi al dik euskaraz ematea?». Eta denok patxada ederrean geratzen gaituk. Herrian ditugun apaizek, sakonki aztertu edo analizatu behar luteke arazo edo problema hau.

Urrengo baterako, antolatuko ahal dute euskaraz! Guk behintzat, itxaropen osoa dugu.

ERRETERIATIK

Martxoaren azken astean, agintarien baimena lortu eta gero, EUSKAL ASTE KULTURAL bat antolatzeko dira erreteriarak.

Hitzaldiak, filmak eta abar izango omen dira. Gure herriko kale nagusian, ikus dezakezu programa osoa.

Laga ditzagun alde batera aforiak, txikiteak, jolasak... eta jo dezagun Erreteriarra, dugu euskal kultura kaxkara asetzera.

INALURRETAK

elgoibar

ELGOIBARREK BEHAR DITUENAK

Badira Elgoibarren gizarte eta kultura aldetik kezka izan eta zerbaite egin nahi duten taldeak. Orain dela egun gutxi, talde horietako bilera batetan azaldu ziren, gure herrian, gure herrian osatu gabe edo falta diren gauza hauek:

a) Giza bizitzak.—Gure herrian prolema larri bat dugu hau. Erakuskai aletxo bat bezala agertuko dugu. Joan zen astean ikusirik gertakizun bat. Bizileku, baten jabe izateko, ondo ordainduta dudarik gabe, gau osoa pasa zuten zutik kalean ofizina batetako ate ondoan, jabetasuna lortzeko behar zuten txartela hartzearen.

Aurrerakoan gau bat baino gehiago galduko diduzte diru ordainketaren buruhaustea dela eta. Baina etxe bizitzek, zehatzago idatziko dugu urrengo batetan Jaungoikoak lagun.

b) Osatu gabekoekin jarraituz izentatu ziren Ikastola etxe, E.G.B. emateko eta batxiler nagusiarentzat institutu bat ere bai.—Euskal Ikastolarentzat etxea egiteko, P.M. Urruzuno Irakaskintza Koperatibak eraginda, laister izanen dugu karpaina berezi bat, eta herri guztiak erantzun jator bat emango diola espero dugu.

Instituto etxeak, geldik jarraitzen du. Udazkenaren hasieran entzun genuen egileen eztabaidak konpondu zirela, eta obrak berehala martxan jarriko zirela, baina oraindik ez dugu inor lanean ikusten.

d) Bizitza guztia lan eginaz igarotzenentzat, behar beharreko da solas etxe bat.—Premia hau dela eta, zenbait hartu eman izan dira, Seguridade Sozialeko goi mailako gizon batek, bai udatele alde, bai guraso aldetik. Guraso ordezkari bat, asuntu hontaz alkatearekin mintzatu zen. Honek jakin arazi zion, udateleak aurrera zeramala asuntu hau, eta trankil egoteko bide onetik zihoala eta. Jakin dugu, jubilatutako etxe hau egiteko, udateleak proiektu bikain bat egiten ari dela. Dorre haundi bat leku egoki batetan, eta beraren beheak solas ederrak antolatuko. Gu beldurrez gara amets lainotan galduko ez ote den proiektu zoragarri hori.

e) Beste zenbait herritan bezala, gurean ere falta dira kultur, solas, eta elkar hizketako lekuak, adin guztientzako.—Guraso-bazkidea kezkatuta dago arazo hontaz. Zaila benetan, eginkizun hauei irtenbide bat ematea, herriak elkartasun eta herrigintza kontzientzia gehiagorik ez badu.

f) Baserritarren bazterketaz (Marginación).—Badira kaletarrak, baserriaren egoerari buruz ardura eta kezka dutenak. Pasa ziren gure uestez baserritar eta kaletarren artean ezin ikusia egoten zen denbora haiek. Oraingo giroa beste bat dela esan genezake. Denok dugu baserriaren etorkizunaren ardu eta beldurra. Baserriak aurrera segi dezala nahi dugu. Ekonomi aldetik baserriak kalea osatzen du. Janari sortzaile bezala behar beharrezko dugu. Gure Euskal Herri aldetik begiratzen badiogu, ikusten dugub aserria oinarri tinko eta euskarri bikain izan dela gure herriarentzat. Beraz ezin alde batetara baserria utz. Zer egin kaletarrok baserriaren alde. Batibat baserritarren gorabehere interes gehiago izan.

Elkarteetan baserritarrek kontuan eduki eta abar. Baserrian etorkizunaren buruz bide berriak urratu behar ditugu. Asteroko hontan, orain dela gutxi, Joxe Alkizak bere idazkian, Europako nekazarien elkartek bakarkako baserri bati eman dioten urrezko medaila, daren eredutaz jarriaz, berri ematen zigun, eta irakasle den J.J. Jarquek Madrilen esandakoak ere bai. Bi gauza dituenarritzat baserriak. Baserriarrek ofizioa ondo jakin eta baserriak lurrez eta diruz osatua egon, dio Jarquek. Hoiak biak izan ezkerro ez da familia batena bezalako baserri-entresarik. Gauzak ondo doazenean egingo du dirua, eta, gaizki doanean eutsiko dio egoerari. Bai ote? Guk ezer gutxi dakigu baserriaz, baina ueste dugu ahaztu egin zaizkiola oinarri pare bat. Ez da nahiko lurrez eta diruz osaturik egotea, ez eta ere ofizioa jakitea. Lana gogoz egitea, nahi eta nahiezkoa da, bai senarematzeko eta semeak ere bai, ez bakarrik astegunetan, baita jai egunetan ere. Ez du oporrik ez eta zahartzarorako erreteriorik ere.

Beste oinarri bat ere beharrezkoa zaio. Benetako bokazioa izatea. Kaleko langileak dituen aurre-rapen, lanorduak, bizimodua etabar, ikusita, oraingo gazteak, bai mutil eta neska, gero eta gutxiago dira baserrian jarraitzeko asmotan. Baserriko etengabeko lanak, nahiz alderdi on batzuk izan, gizonetik askatasuna, kanpoko garbitasuna eta edertasuna esate batetarako, halaere kaleko langileaz konparatuz, kalerako gero eta bultzada haundiagoa senditzen dutelakotan daude. Langile direnez, besteak baino gutxiago ez lirakete ezertan izan behar eta bakarka ez dakigu baserritarrek kaleko langileen aurrerapenak nola lortuko dituzten.

SABIN OSORO

zaldibi

PELOTA LEKUA

Pelota leku berri bat egiteko otsak ba ziran gure herrian, baina hori hots hutsean, amets hutsean gelditu izango da noski; bestela ez ziran jardungo ari diran bezela lehengo frontoi zaharren paretak txukindu eta berdintzen. Hori da ezezkoaren seinierlik nabarmenena.

Gure uestez ez litzake gehiegi eskatzea, beste ezertxo ez dagoenez gero, frontoi itxi bat. Baina hori badakigu noren esku dagon.

Dana dala premia bazeukan eta berdindu bat eman diote. Eguraldi onetan ederki... eta txarretan zer? Eskerrak saloiari. Besterik ez dagoen arte babes ederra egin lezaioke Herriari.

Herriko ondasunen arduradun zeratenok daukazute hitza.

Aurtan ere «TORNEO INTER-PUEBLOS» deritzan txapelketa hortarako gazteak preparatu behar lirake. Pelota jokua oso gogokoa izan da gure herrian, gaur egun zerbaite atzeratuta baldin badago ere. Ea aurtent txapelketa irabazten degun, eta urrengo urterako pelota leku itxi bat egingo degu.

GIRO

irakurleak mintzo

S. MENDIBURUREN «SAN FRANZISKO XABIERREN BEDERATZURRUNEKO IRAKURRALDIAK» LIBURUXKARI OHARRA.

«ZERUKO ARGIA»an, otsailaren 17 eta martxoaren 10-eko zenbakietan irakurri ditut Adolfo Arejita eta Etxeberria'tar P. SJ jaunen bibliografia oharrak Mendibururen lantxo horri buruz. Lantxo hori, Genaro de Sorrainek aipatzen du bere Katalogo de obras euskaras (1891) lanean, 132.orr. Baina Jesusen Bihotzaren debozioaren eraskin bezala Iruñean 1751an egin zen argitalpean. Hau da S. Onaindiak bere Euskal Literatura (I), 1972, liburuan jasotzen duena. Ikus liburu honen 219. orr.

Yorke Agirre, SJ. jaunak 1922an argitara zuen S. Franzisko Xabier'en Bederatzurruneko irakurraldiak delako liburuxka, dena dela, lehen aldikoz bederatzurruna soilik agertu zuen, bere uestez inoiz argitara gabea balitz bezala. Aukera duenak ikusi beharko ditu bi bederatzurrunak, eraskin bezala eta soilik argitaratuak lan berbera diren ala bi gauza desberdinak. Nik ez dut eskura 1751ko argitalpen hori.

Jakina da Arejita jauna baino lehen ere beste batzuk ohartuak zirela edizio horretaz. Liburuxka soil bezala, ez beste liburu baten eraskin bezala, Juan Anjel Etxebarria adiskideak eman zigun, bigarren argitaratuaz, Euskal idazleak. Mendiburu'tar Sebastian, 1968an. Gero, neronek ere eman nuen horren berri, liburu soil bezala, bibliografia hornigarri, R.S.V. Amigos del Pais-ko Boletinean, XXVIII (1972, 387/388 orr.

Gure literatura zaharreko liburuak urri direnez gero, interes handikoak dira arkitzen ditugun berri emate hauek.

J.S.M.

ARGIA DANTZA TALDEA

Lapurdiko ihauteria (Ezgar Argazkia)

Lapurdiko ihauteria (Ezgar Argazkia)

Lizarrako Larrain dantza (Ezgar Argazkia)

Iruiñean, Donostian eta Gasteizen dugu laster

Laster ikusi ahal izango dugu euskaldunok ARGIA dantza taldeak eratu duen saio Iruiñean izango dute nafarrek Martxoaren 30ean. Donostian izango dugu gipuzkoarrok Apirilaren 3an. Gasteizen, berriz, araberekin Maiatzean.

Berrogeiren bat dantzarik osatzen dute talde hau. Lehendik ere oso ezaguna da Euskal Herrian. Baina are ezagunago egingo da oraingoan. Ia galdurik zeuden dantza eta doinu berriak azalduko dizkigu oraingo agerraldian.

Izugarrizko lana egiten ari dira dantzak bilatzen eta berritzen; pausoak, doinuak, jantziak ohiturak eta abar nola ziren aztertzen.

Jendearen aurrean egin behar duen agerraldia baino lehen ikusteko zoria izan dugu talde hau dantzan «San Telmo»n. Kazetari eta argazkigile asko ikusi genuen Taldearen zuzendaria Juan Antonio Urbeltz eta idazkari Joxe Ormazabalekin mintzatzeko aukera ere izan genuen.

—Noiztik hartu du honelako eraberritua taldeak?

—Orain dela zazpi urte eraberritu zen taldea. Geroztik dantzen jatorriaren bila gabiltza eten gabe. Herriz herri ibili ohi gara dantza-bila. Herri bakoitzean egiten den bezala jaso nahi izaten dugu. Herri bakoitzeko aitona-amonengandik ikasi nahi izaten dugu. Gero, zaharregandik ikasitakoa, geuk osatu behar izaten dugu.

—Bai al du batasunik zuen dantza saioak?

—Bai, azken urteotan halako batasun bat eman nahi izaten diegu gure dantzei. Eskualde edo bailara batekoak hartu ohi ditugu. Horixe egin genuen Nafarroa. Behereko ihauteriaz. Horretan ere bi zati bereizten genituen. Aurreneko zatia Izuetari jarraituz moldatu genuen. Bigarrena, berriz, plazako dantzari jarraituz, gizonezko eta emakumezko, nahasian zirelarik.

—«Lesakako dantzak» deituriko dantza daukazue beste batzuen artean. Emaiguzu horren berri?

—Gipuzkoako ezpatadantzari oso loturik dago. San Fermin egunez dantzatu ohi da Lesakan. Garai batean San Juan eta Besta berri egunaz ere egin ohi zen. Bi hauzok, Onin zubigainean egin ohi zuten batzarrea ospatzen da dantza horretan. Gillermo Agarra, Santiago Irigoyen eta Manuel Igoak lagundu digute dantza hau osatzen.

—Nola borobiltzen duzue aurreneko zatia?

—«Lapurdiko ihauteriaz» amaitzen dugu lehenengo zatia. Nafarroa behereko eta Nafarroa goeneko zenbait dantzaren kutsuz taxutuik dago. Ustaritz aldean aurkitu dugu.

—Urdiaingo dantzak ere sartu dituzue.

—Aspaldiko dantzak dira. Emakume talde baten

abestiz hasten dira. «Giza-dantza» deitzen zaio Urdiaingoan. Bizkaiko «Gizon-dantzaren» antza du eta Nafarroako «soka-dantza»rena. Tartean «Pazkuetan dantza» deituriko dantza sartzen dugu. Mende berriaren hasieran galdu zen Urdiaingoan. Joxe Mari Satrustegik eta bertako gazteek lagundu digute ikasitako dantza berri, berriz, Karmele Gofik eman digu.

—«Lizarrako Larrain dantzaz» amaitzen duzue saioa?

—Nafarroako «Ingurutxo»aren antzekoa da. Lizarrako Aita Hilario Olazarane bildu, gorde eta moldatu zuen. Gizonezkoek eta emakumezkoek dantzatzeko dute.

—Dantza hauekin azaldu behar al duzue bolada batean?

—Orain arte aldatzeko ohitura genuen. Baina oraingoan bolada batean dantza hauek egingo ditugu gure agerraldietan. Badaiteke gerora Zuberoako ihauteriaz osatzea eta aberastea gure dantzak.

—oOo—

Dantza saio bikaina moldatu duela uste dugu ARGIA. Dena zaintzen du ondo: jantziak, abestiak, musika-tresnak, dantzak...

Jendeak oso gutxi ezagutzen dituen dantzak agertuko dizkigu dantzari talde honek. Ez da nolanaik «Lapurdiko ihauteriaz» sortzen duten alaitasuna. Jendea ahazabalik utziko dute dantza hauek.

Udaberria bezain zoroa eta apaina agertzen zaio ARGIA bere dantza hauekin. Dena kantu, dena lo, dena bizitasun, alaitasun. Dantza batean jartzen du Udaberriak izadi osoa. Hala jartzen du ARGIA jendearen barruan.